

KSE | Institute

Вересень 2026

БАРОМЕТР СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Альона Горошко, Тетяна Лутай, Юлія Маркуц, Владислав Ієрусалимов

Збір даних проведено через національну онлайн-панель впродовж березня-травня 2026 року.

ЗМІСТ

01 КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

стор. 3

02 МЕТОДОЛОГІЯ

стор. 4

03**ПОКАЗНИКИ ДОБРОБУТУ**

стор. 10

04**ОПТИМІЗМ / ПЕСИМІЗМ**

стор. 15

05**МІГРАЦІЯ**

стор. 17

06**ВЕТЕРАНИ ТА ВЕТЕРАНКИ**

стор. 20

07**МЕШКАНЦІ ПРИФРОНТОВИХ
ТЕРИТОРІЙ**

стор. 25

08**ВПО**

стор. 30

09**ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ТА
УМОВИ РОБОТИ
ПРАЦІВНИКІВ/-НИЦЬ БЮДЖЕТНОЇ
СФЕРИ**

стор. 34

10**КЕЙС-СТАДІ: ЗАРПЛАТИ,
ВИГОРАННЯ ТА ПЛАНИ
СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

стор. 42

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

Фокусом даного дослідження є добробут громадян України (за шкалою ONS-4). Добробут включає показники задоволеності життям, сенсу, щастя та тривоги. Показники добробуту можуть бути використані як для оцінки ефективності державних програм, так і для прогнозування стійкості суспільства в умовах повномасштабної війни.

Показники добробуту. Рівень задоволеності життям досить низький серед населення України (високу задоволеність життям мають тільки 26%), проте люди мають високе відчуття сенсу життя (59%), що ймовірно є ресурсом психологічної стійкості. 53% дорослого населення має високий рівень тривожності.

Оптимізм / песимізм. Близько 40% вірять, що зможуть жити краще в найближчі 6 місяців, 29% вважають, що ситуація в Україні в найближчі півроку покращиться. В порівнянні з загальним населенням, ветерани та ветеранки значно оптимістичніше налаштовані і щодо ситуації в Україні, і щодо власного життя в найближчі 6 місяців.

Міграція. Втрата молоді (особливо чоловіків) через міграцію є критичним демографічним ризиком - за попередній місяць близько 20% молоді (18-34 р.) шукали роботу за кордоном. Основний мотив бажання міграції - пошук кращих економічних можливостей. Водночас робота та бізнес є важливим фактором для молоді для того, щоб залишатися в Україні. Підтримка працевлаштування та кращі економічні можливості для молоді можуть бути одним з шляхів сповільнення міграції.

Державна підтримка. Послуги, що надаються державою окремим цільовим аудиторіям (ветерани, мешканці прифронтових громад, ВПО) мають низьке охоплення в порівнянні з кількістю людей, які визначають їх своїми потребами. Необхідне суттєве нарощування охоплення послугами для того, щоб держава могла значимо підвищити добробут громадян з цих груп.

Житло є важливою складовою добробуту. 11% ветеранів, 12% мешканців прифронтових громад та 31% ВПО перебувають в нестабільній або кризовій ситуації щодо житла (наприклад, тимчасово проживають у знайомих, в хостелах, не мають постійного місця проживання). Саме люди в нестабільних та кризових ситуаціях (як серед зазначених груп, так і серед загального населення) мають бути в фокусі державної житлової підтримки.

Зарплати вчителів та фахівців соціальної сфери. Ініціативи Уряду з підвищення зарплат на практиці реалізовані не повністю, частина вчителів та соціальних працівників не побачили змін, або вважають, що за анонсами Уряду зарплата мала зрости більше. Потрібний детальний аналіз офіційних даних щодо нарахувань.

Рівень професійного вигорання серед працівників/-ць бюджетної сфери. Близько половини вчителів та медиків мають середній або високий рівень професійного вигорання. Ступінь вигорання оцінювався за Копенгагенською анкетой з оцінювання вигорання, що дає можливості для порівняння з іншими країнами. Серед медиків поширеність вигорання співставна з рівнем вигорання в інших країнах Європи, тоді як серед вчителів цей рівень вищий, ніж в інших європейських країнах щодо аспектів роботи, яка стосується безпосередньої взаємодії з учнями.

МЕТОДОЛОГІЯ

- 05 Питання дослідження
- 06 Методологія оцінки добробуту
- 07 Методологія оцінки професійного вигорання
- 08 Методи збору даних та обмеження дослідження
- 09 Вибірki та підходи до зважування даних

ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1

Рівень добробуту, що вимірюється за міжнародною методологією Національного статистичного управління (ONS) Великої Британії

2

Рівень оптимізму / песимізму щодо власного майбутнього та майбутнього України

3

Міграційні наміри, фактори для того, щоб поїхати або лишитися в Україні

4

Потреби в державній підтримці серед ветеранів, ВПО та мешканців прифронтових громад

5

Рівень професійного вигорання серед працівників / працівниць бюджетної сфери, а також дані щодо зарплатні у 2025-2026 рр.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ДОБРОБУТУ

ШКАЛА ONS4 Національного статистичного управління (ONS) Великої Британії

Загальний рівень
задоволеності життям

Відчуття сенсу
в житті

Відчуття щастя
вчора

Рівень тривожності
вчора

ONS4 дає такі можливості для аналізу:

1 Порівняння показників добробуту в часі та між різними соціальними групами

2 Оцінка основних політик - як вони впливають на добробут громадян?

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ

Копенгагенська анкета з оцінювання вигорання

Вигорання - синдром пов'язаний з зайнятістю, який є наслідком хронічного неконтрольованого стресу на роботі (ВООЗ, МКХ-11). Це повільний, прихований процес психологічної ерозії, який може впливати на фізичне здоров'я та призводить до зниження якості послуг, які надає працівник / працівниця.

В цьому дослідженні для оцінювання вигорання застосовано дві з трьох шкал Копенгагенської анкети з оцінювання вигорання. Шкала вигорання, пов'язаного з роботою, відслідковує організаційні складнощі (наприклад, стосунки в колективі, виснаження). Шкала вигорання, пов'язаного з учнями / пацієнтами / клієнтами, фокусується на досвіді фахівців при роботі безпосередньо з отримувачами послуг.

Анкета включає три шкали:

Особистісне вигорання

не включене до цього раунду опитувань

Вигорання, пов'язане з роботою

відслідковує організаційні складнощі
(наприклад, стосунки в колективі, виснаження)

Робота з учнями / пацієнтами / клієнтами

фокусується на досвіді працівника /
працівниці при роботі безпосередньо з
отримувачами послуг або допомоги

МЕТОДИ ЗБОРУ ДАНИХ ТА ОБМЕЖЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Збір даних проводився через **національну онлайн-панель** (opt-in CAWI) населення України. Такий метод опитування несе в собі методологічні обмеження, адже вибірка є невірогіднісною (non-probability sampling), а отже існує суттєва ймовірність систематичної похибки, оскільки респонденти, які погодилися брати участь в онлайн-панелі, можуть суттєво відрізнятися за непростежуваними характеристиками від тих, хто відмовився (self-selection bias). **Результати дослідження є ілюстративними і їх варто розглядати на рівні тенденцій, а не як строго репрезентативні характеристики генеральної сукупності.**

Збір даних проводився протягом березня-травня 2026 року.

Кожна соціальна група була опитана як незалежна вибірка. До кожної з груп був застосований окремий підхід для зважування на основі наявної інформації щодо генеральної сукупності.

Результати опитування соціальних працівників представлені у форматі кейс-стаді через зміщення вибірки до киян (67%), мешканців Запорізької (16%) та Одеської (5%) областей.

ВИБІРКИ ТА ПІДХОДИ ДО ЗВАЖУВАННЯ ДАНИХ

Група	N	Генеральна сукупність	Підхід до зважування
Загальне населення 1,123		Населення 18-70 років підконтрольної території, без Донецької та Луганської областей	За віком, статтю, макрорегіоном на основі даних Держстату 2022 року і з урахуванням даних мобільних операторів
ВПО 445		ВПО віком від 18 років, які виїхали з постійного місця проживання після 24.02.2022	За віком, статтю, макрорегіоном на основі даних Міжнародної організації з міграції (МОМ)
Мешканці прифронтових територій 224		Мешканці 139 громад МБД (можливих бойових дій) та АБД (активних бойових дій) в Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській, Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях віком 18-70 років. Громади МБД та АБД визначені на основі Наказу МінРозвитку №376 (в редакції від 28.05.2026)	За областю, статтю та віком (18-59/60-70) на основі даних МОМ та оцінок КШЕ
Ветерани та ветеранки 525		Ветерани та ветеранки, демобілізовані зі служби протягом 2022-2026 року	За областю та статусом (УБД/ОІВВ/інші) на основі даних Міністерства ветеранів на 01.05.2026
Медики 162		Лікарі та середній медичний персонал, які працюють в державних або комунальних закладах охорони здоров'я України	За посадою, статтю, віком (до 60 р. / 60+), макрорегіоном на основі Форми N-17 МОЗ 2025
Вчителі 359		Учителі закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності	За статтю, віком, макрорегіоном на основі Форми 83-РВК 2024/25 Інституту освітньої аналітики
Соціальні працівники 159		Соціальні працівники, соціальні робітники, соціальні педагоги, фахівці з соціальної допомоги вдома, які працюють в ЦНАПах, Центрах соціальних служб, територіальних центрах соціального обслуговування, Державній службі зайнятості та Службі у справах дітей	Не проводилось через відсутність даних про генеральну сукупність. Масив має зміщення на мешканців м. Києва та півдня України

ПОКАЗНИКИ ДОБРОБУТУ

В середньому задоволеність життям низька, але більшість людей (59%) мають високе відчуття сенсу життя.

Половина дорослого населення мають високий рівень тривоги. Рівень тривоги ймовірно зріс в порівнянні з 2024 роком. Найвищий рівень тривоги спостерігався серед мешканців прифронтових громад.

В порівнянні з загальним населенням, показники задоволеності життям та щастя значимо вищі у ветеранів / ветеранок.

Фактори погіршення добробуту - фінансові складнощі та проблеми зі здоров'ям, а також обстріли та відчуття невизначеності.

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ЖИТТЯМ ТА ВІДЧУТТЯ СЕНСУ

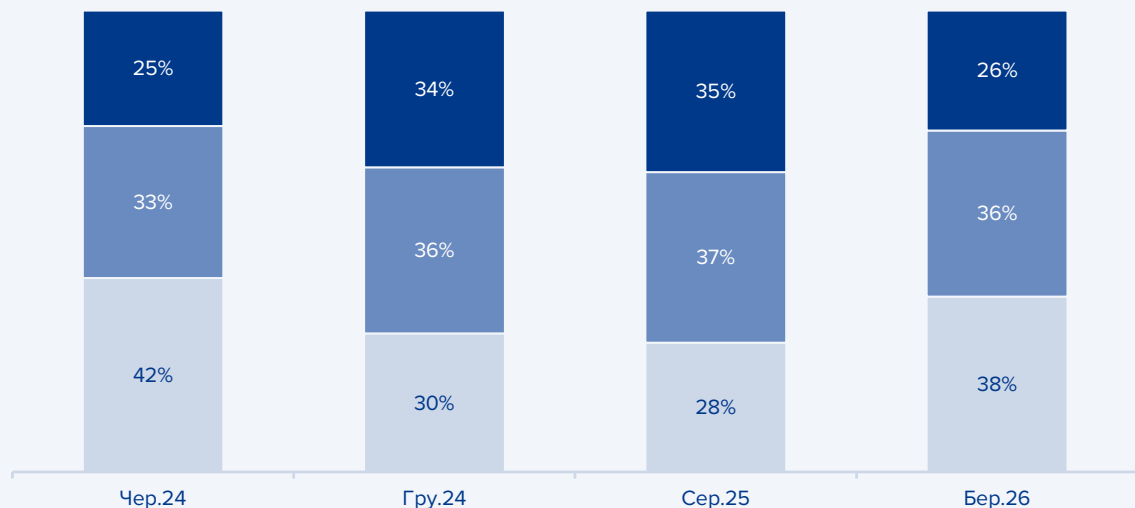
Задоволеність життям в середньому низька, але більше половини (59%) мають **високе відчуття сенсу життя**. Задоволеність життям вища серед молодших респондентів, а також серед киян. Менша задоволеність життям спостерігається серед людей старших 60 р. За період моніторингу* даного показника для України відбувалося підвищення задоволеності життям в грудні 2024 та серпні 2025 в порівнянні з червнем 2024. У березні 2026 оцінка задоволеності знаходилась на тому ж рівні, що у червні 2024 року.

Ймовірно, відчуття сенсу життя є важливим ресурсом стійкості українського суспільства, проте в березні 2026 могло відбутися певне зниження. Відчуття сенсу життя вище серед людей у віці 25-34 р. і нижче серед людей у віці 60+.

Рівень задоволеності життям

Оцініть за шкалою від 0 до 10, де 0 - зовсім не задоволений(-а), а 10 - повністю задоволений(-а)

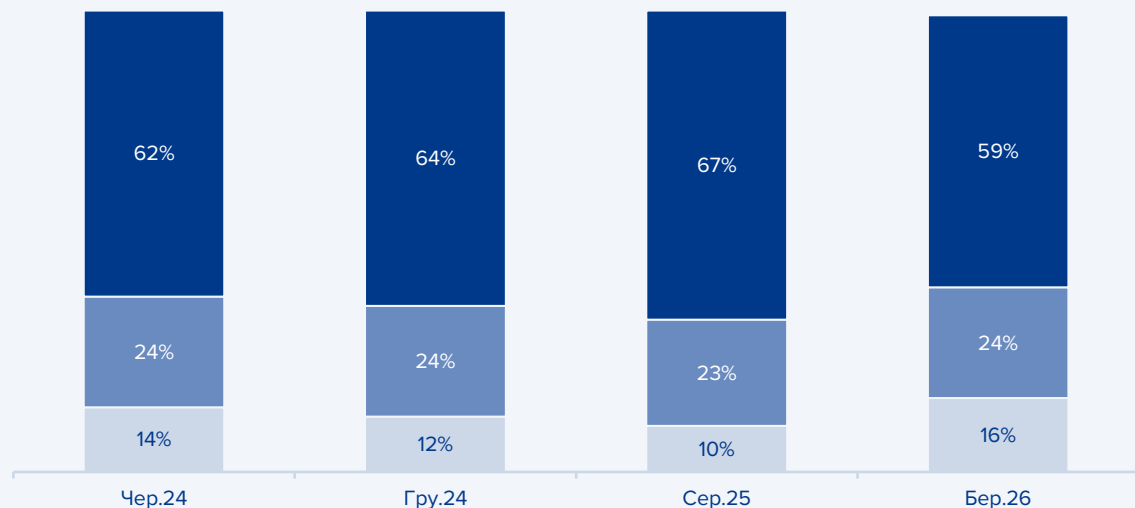
- Висока і дуже висока задоволеність життям (7-10 балів)
- Середня задоволеність життям (5-6)
- Низька задоволеність життям (0-4)

Наявність сенсу життя

Оцініть за шкалою від 0 до 10, де 0 - зовсім не погоджуюсь, а 10 - повністю погоджуюсь

- Високий і дуже високий сенс життя (7-10 балів)
- Середній рівень сенсу життя (5-6)
- Низький рівень сенсу життя (0-4)

Джерело: дані червня та грудня 2024, серпня 2025: Ruban Litvinova Social Impact Advisory, KMIC. Дані березня 2026: KSE Institute.

Примітка: * в рамках опитувань Ruban Litvinova Social Impact Advisory був використаний інший дизайн вибірки (випадковий відбір за номерами телефонів) та метод опитування (телефонне опитування), тому результати мають обмежену порівнюваність і відмінності можна розглядати на рівні тенденцій

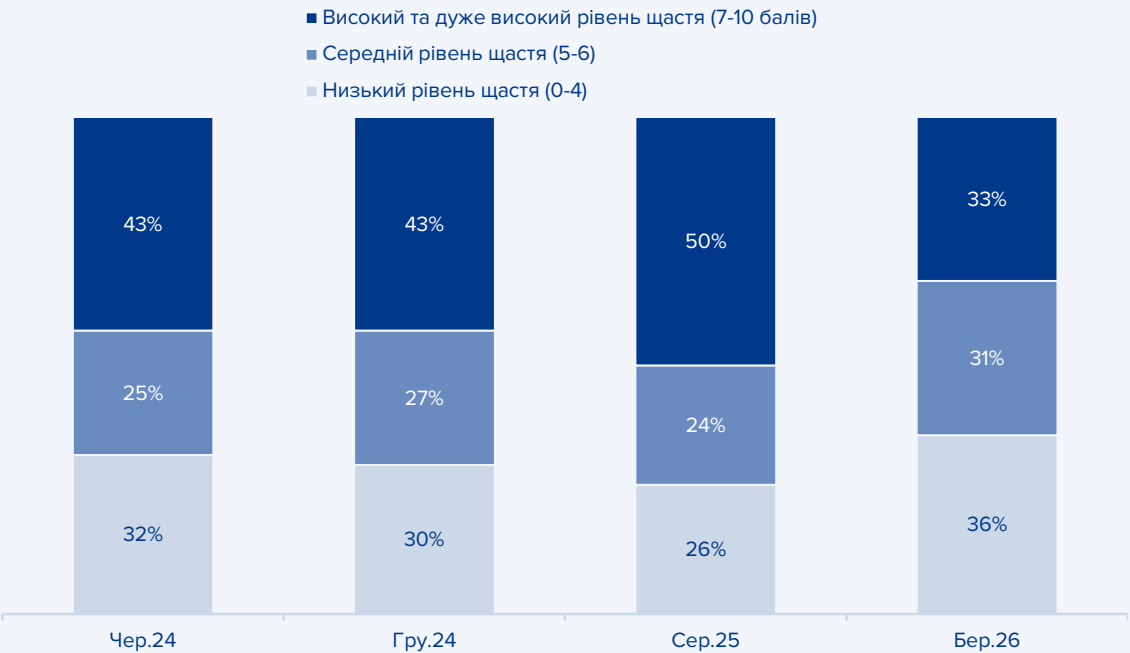
ПОКАЗНИКИ ЩАСТЯ ТА ТРИВОГИ

В порівнянні з даними 2024-2025 років*, показники щастя могли дещо знизитися, а тривога - зрости. Відчуття щастя **вище серед молоді (18-24 р.), нижче - серед людей старшого віку (60+).**

Близько половини дорослого населення (53%) мають високий рівень тривоги. Тривога **вища серед жінок, мешканців Києва та міст-мільйонників.**

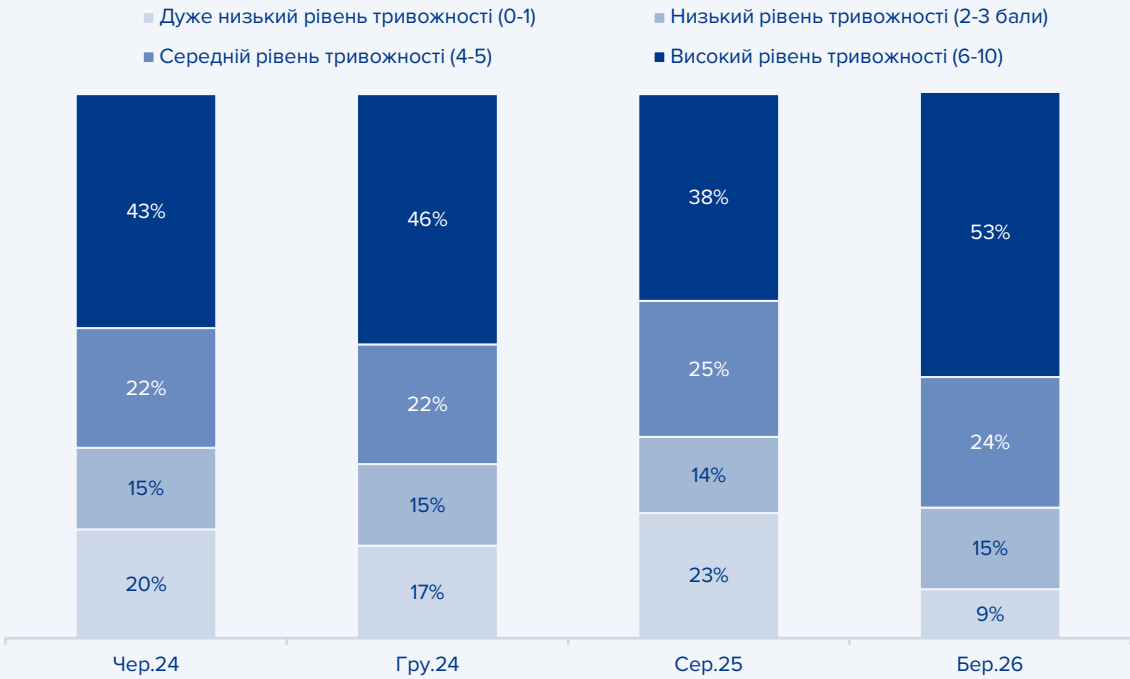
Рівень щастя

Оцініть від 0 до 10, де 0 - зовсім не почувався(-лась) щасливим(-ою), а 10 - почувався(-лась) повністю щасливим(-ою)

Рівень тривоги

За шкалою, в якій 0 - це зовсім не відчували тривоги, а 10 - відчували дуже сильну тривогу

Джерело: дані червня та грудня 2024, серпня 2025: Ruban Litvinova Social Impact Advisory, KMIC. Дані березня 2026: KSE Institute.

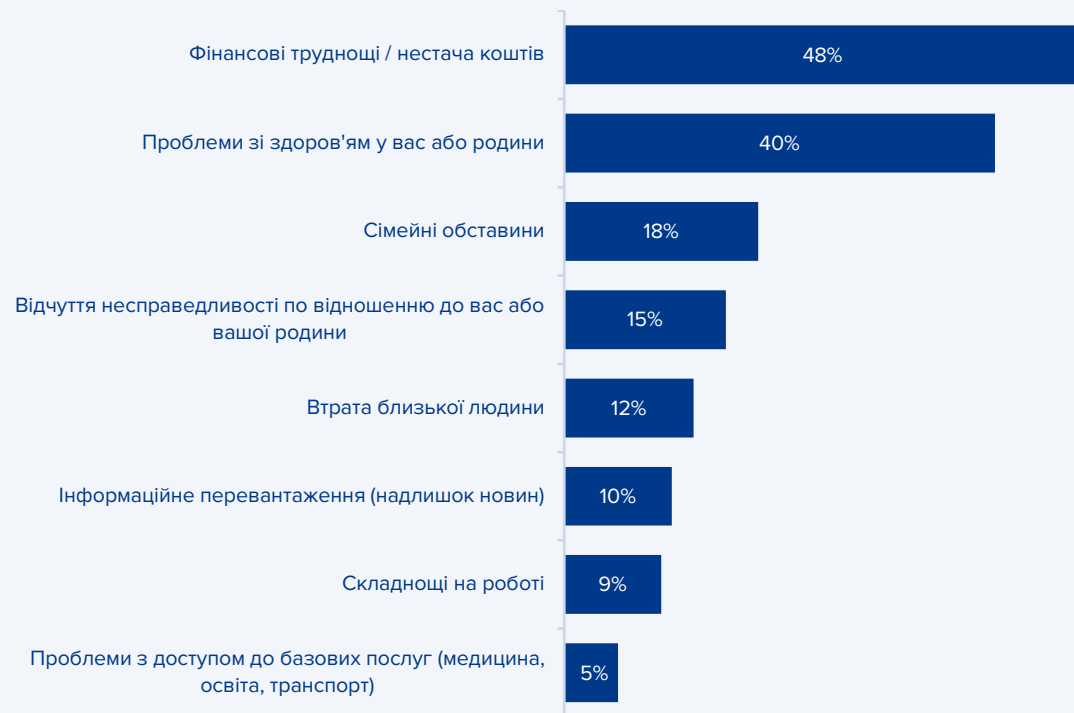
Примітка: * в рамках опитувань Ruban Litvinova Social Impact Advisory був використаний інший дизайн вибірки (випадковий відбір за номерами телефонів) та метод опитування (телефонне опитування), тому результати мають обмежену порівнюваність і відмінності можна розглядати на рівні тенденцій

ФАКТОРИ ПОГІРШЕННЯ ДОБРОБУТУ

Бідність - головний ризик для добробуту населення, серед факторів, які не пов'язані з війною напряду. Майже половина опитаних (48%) відзначають фінансові труднощі як головний фактор зниження добробуту.

Серед **факторів, спричинених війною** – обстріли (44%), відчуття невизначеності (38%) та новини з фронту (32%). Відключення світла та інші побутові складнощі турбували 25% респондентів, тоді як розлука з рідними, які живуть за кордоном – 12%, а розлука з рідними, що служать в Силах оборони України – 10%. Обстріли, новини з фронту та побутові проблеми є більш значимими для людей старшого віку (60+).

Загальні фактори зниження добробуту

Фактори, пов'язані з війною

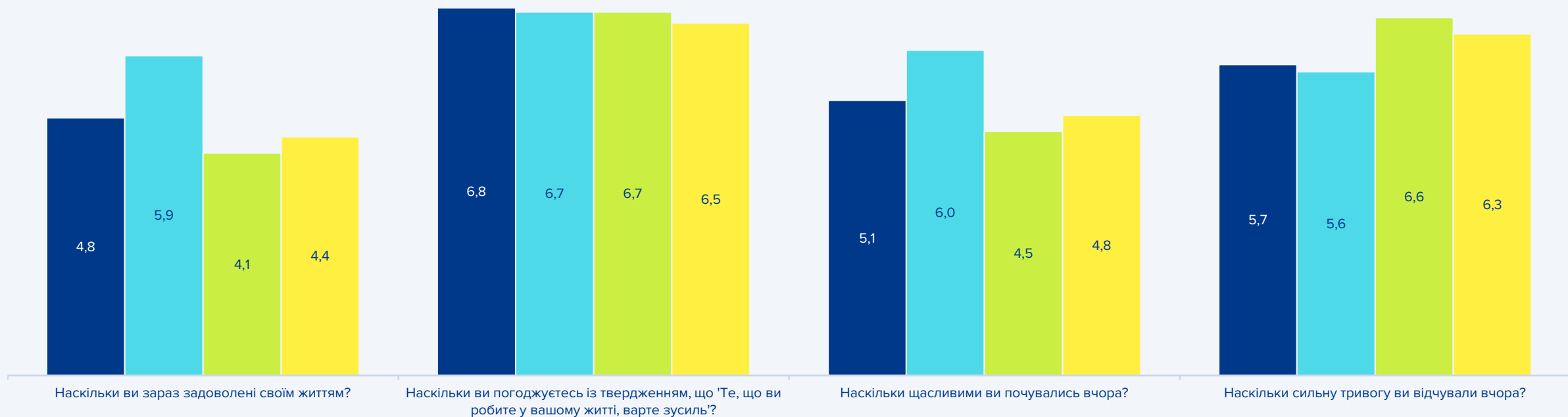
ПОКАЗНИКИ ДОБРОБУТУ ДЛЯ РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП

Відчуття сенсу життя досить високе серед всіх досліджених груп. Задоволеність життям і щастя вищі серед ветеранів/ветеранок.

Найбільш вразлива група - мешканці прифронтових громад, які мають нижчий рівень задоволеності життям, нижчі показники щастя і вищий рівень тривоги.

Показники добробуту для загального населення, ветеранів, мешканців прифронтових громад та ВПО

■ Загальне населення ■ Ветерани ■ Прифронтові (МБД/АБД) ■ ВПО

ОПТИМІЗМ / ПЕСИМІЗМ

40% українців вірять, що їх життя покращиться в найближчі 6 місяців. В покращення загальної ситуації в Україні вірять 29% українців.

Ветерани та ветеранки частіше зберігають оптимізм як щодо власного життя, так і щодо загальної ситуації в Україні.

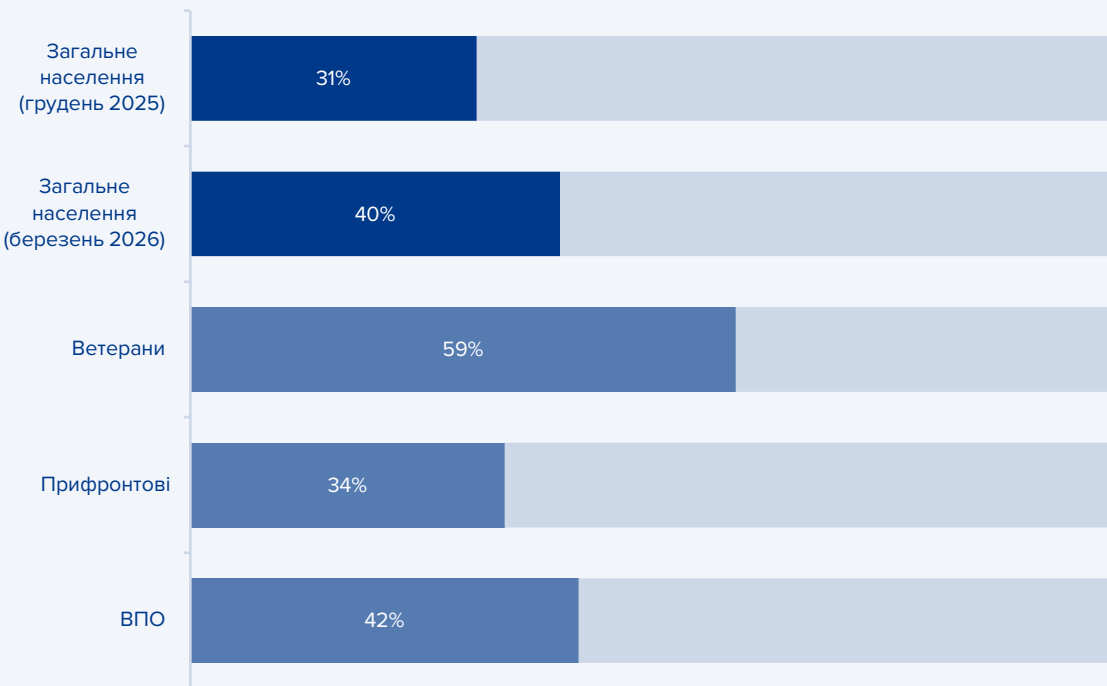
ОЧІКУВАННЯ: ВЛАСНЕ ЖИТТЯ ТА ЗАГАЛЬНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

В порівнянні з груднем 2025, у березні 2026 року дещо зріс оптимізм щодо власного майбутнього в найближчі 6 місяців: з 31% до 40%.

Ветерани значно оптимістичніші як щодо власного життя, так і щодо ситуації в Україні в найближчі 6 місяців. Менше впевнені у покращенні ситуації в Україні в найближчі 6 місяців жителі прифронтових територій та ВПО.

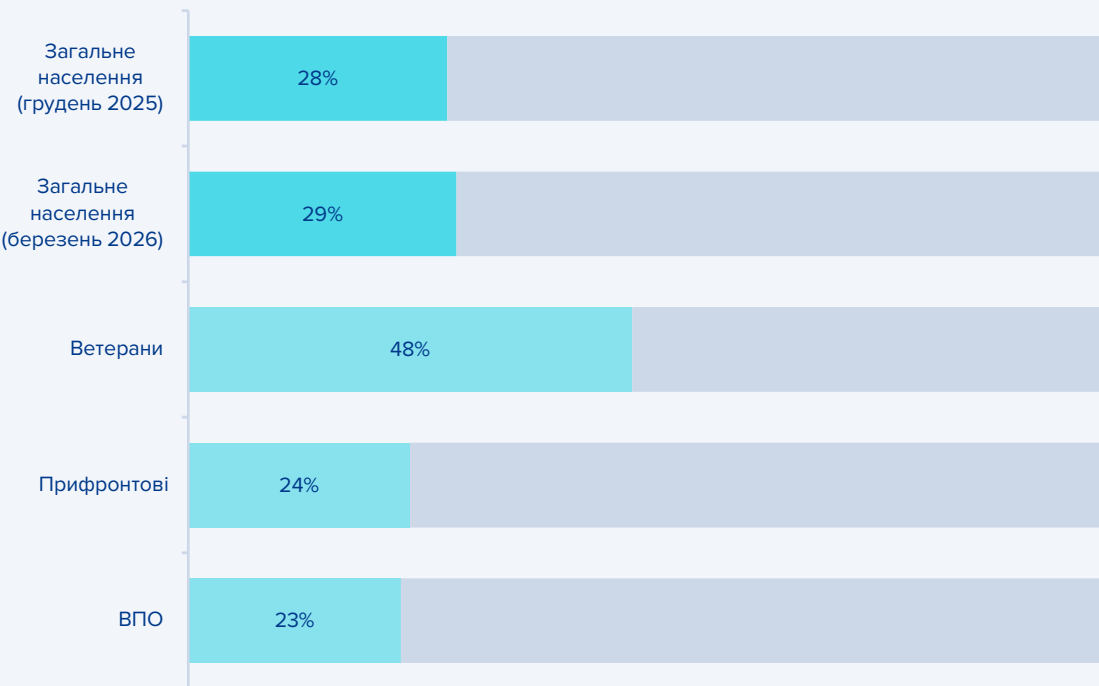
Оптимізм щодо власного життя

Наскільки ви вірите, якщо думати про ваше особисте життя на найближчі 6 місяців, що зможете жити краще, ніж зараз? - % тих, хто вірять (оцінка 6-10)

Оптимізм щодо України

Наскільки ви вірите, якщо подумати про майбутнє України на найближчі 6 місяців, що загальна ситуація в Україні покращиться? - % тих, хто вірять (оцінка 6-10)

МІГРАЦІЯ

Молодь шукає економічних можливостей за кордоном: близько 20% молоді шукали роботу за кордоном протягом попереднього місяця. Фактори залишитися в Україні - робота/бізнес та житло. Для втримання молодого населення в Україні необхідні адресні програми з працевлаштування та підтримка відкриття бізнесу для молоді.

Патріотичні почуття як фактор залишатися в Україні характерні для людей старше 45 років, для молодших українців цей фактор не такий важливий.

Кияни частіше бояться енергокризи наступної зими.

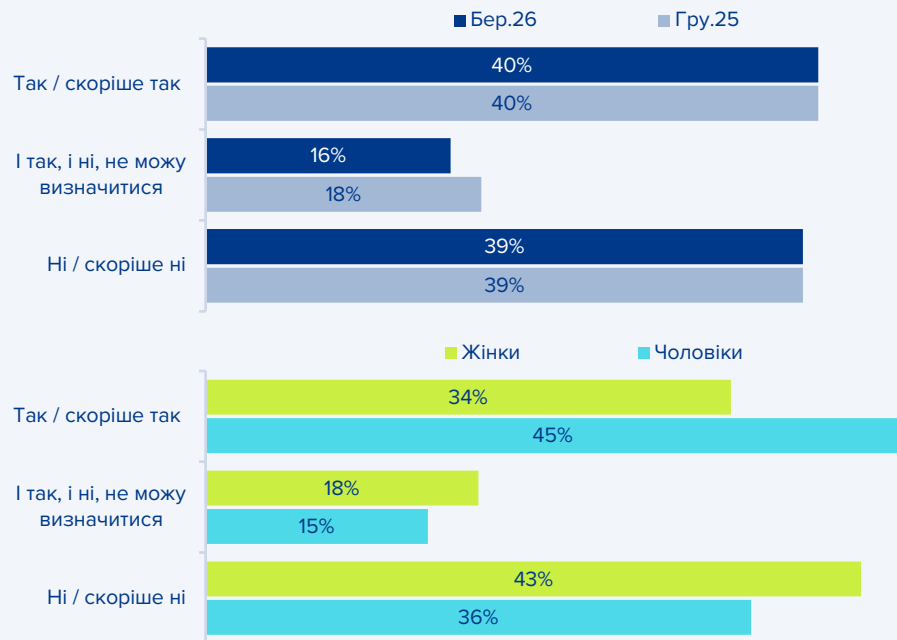
МІГРАЦІЙНІ НАСТРОЇ: БАЖАННЯ ПОЇХАТИ, ЯКЩО ВИПАДЕ МОЖЛИВІСТЬ ТА РЕАЛЬНІ КРОКИ ДЛЯ ВИЇЗДУ

Якби випала можливість (наявність документів для виїзду, житла та роботи за кордоном), близько 40% українців хотіли б виїхати з України. Енергокриза не мала впливу на намір людей виїхати / залишитися: значимих змін в розподілі в порівнянні з груднем 2025 року немає. Але для киян страх наступної зими є значним фактором для того, щоб поїхати.

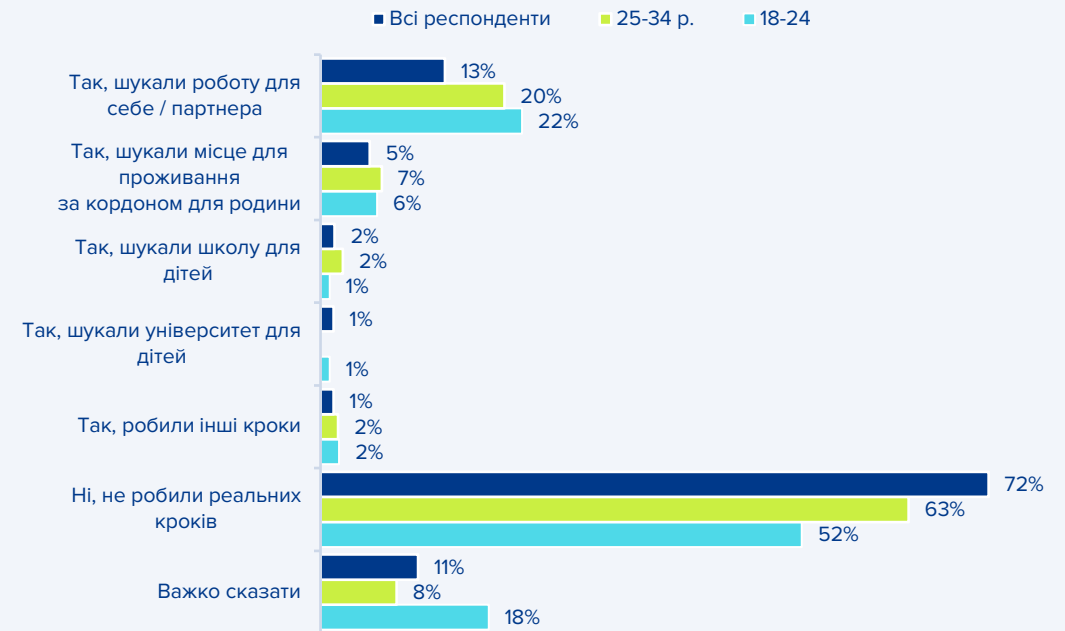
Вищу готовність виїхати спостерігаємо серед чоловіків, ніж серед жінок. Серед молоді у віці 18-24 та 25-34 р. 52% виїхали б, якби випала така можливість.

Молодь активніше шукає економічних можливостей за кордоном: 22% опитаних віком 18-24 р. та 20% всіх опитаних віком 25-34 р. шукали роботу для себе або партнера за попередній місяць. Серед молоді пошук роботи є однаково поширеним серед чоловіків та жінок.

Наскільки серйозно розглядали б виїзд за кордон (за наявності житла, роботи, документів для виїзду)

Чи робили реальні кроки щоб виїхати за кордон на тривалий час (за попередній місяць)

ФАКТОРИ ПОЇХАТИ ТА ФАКТОРИ ЗАЛИШИТИСЯ

Найважливішими факторами для того, щоб залишатися, є **родина/соціальні зв'язки в Україні**, відчуття, що **країна рухається в правильному напрямку**, **патріотичні почуття**, а також **робота/бізнес**. Ці фактори були найпоширенішими і в грудні 2025. Патріотичні почуття як причина залишатися в Україні є більш значимим фактором для людей від 45 років і старше. Для молодших респондентів стабільна робота / бізнес (для групи 18-44 р.) та житло (для групи 18-34 р.) є набагато більш значимими.

Причини виїхати – невпевненість у майбутньому України, пошук кращих економічних можливостей, фактор безпеки. Про страх перед наступною зимою повідомили 17% респондентів (серед тих, хто хотіли б виїхати), він вищий серед киян. Безпека та страх наступної зими також частіше зустрічаються серед людей пенсійного віку (60+).

Фактори залишитися

Фактори поїхати

Серед тих, хто хоче виїхати

ВETERАНИ ТА ВETERА НКИ

Ветерани та ветеранки мають дещо нижчий рівень зайнятості ніж загальне населення України (60%). На момент опитування близько п'ятої частини ветеранів шукали роботу.

Роль держави у підтримці працевлаштування ветеранів - у наданні психологічної підтримки, пере/навчанні, підтримці пошуку роботи та наданні послуг з реабілітації. **Роль бізнесу** - у наданні можливостей для дистанційної роботи, гнучкого графіку та адаптації робочого місця для осіб з інвалідністю (з компенсацією від держави).

Найвищим попитом серед гарантованих державою пільг та послуг користуються пільги на комунальні платежі. Ці пільги, а також виплати по безробіттю, компенсація за оренду житла, психологічна / психіатрична допомога, послуги з перенавчання мають значну незадоволену потребу.

Більшість ветеранів мають стабільні або відносно стабільні житлові умови, проте є група, яка потребує підтримки держави - 10% перебувають в нестабільній ситуації (наприклад, тимчасово проживають у друзів), ще 1% - у кризовій ситуації (проживають в хостелах, не мають постійного місця проживання).

Пріоритети для підвищення добробуту:

Підвищення охоплення послугами для яких існує значна незадоволена потреба

Цільова адресна допомога ветеранам, які перебувають у нестабільній або кризовій ситуації з приводу житла. Варіант вирішення проблеми - соціальна оренда.

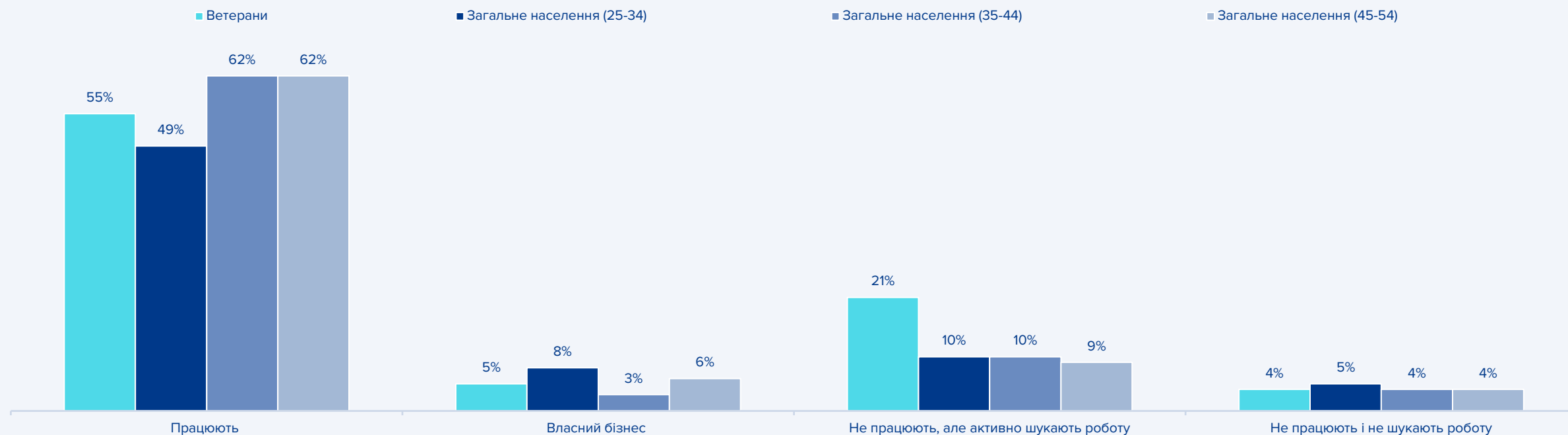
ЗАЙНЯТІСТЬ СЕРЕД ВЕТЕРАНІВ ТА ВЕТЕРАНОК

Зайнятість серед опитаних ветеранів та ветеранок дещо нижча, ніж зайнятість серед громадян України у віці від 35 до 54 років.

Частка ветеранів та ветеранок, які шукають роботу - близько 21%.

Частка ветеранів, які не працюють і не шукають роботу - приблизно така ж, як серед загального населення. Серед причин найбільш згадуваними були потреба у відновленні після служби і неможливість працювати через психологічні складнощі.

Статус зайнятості

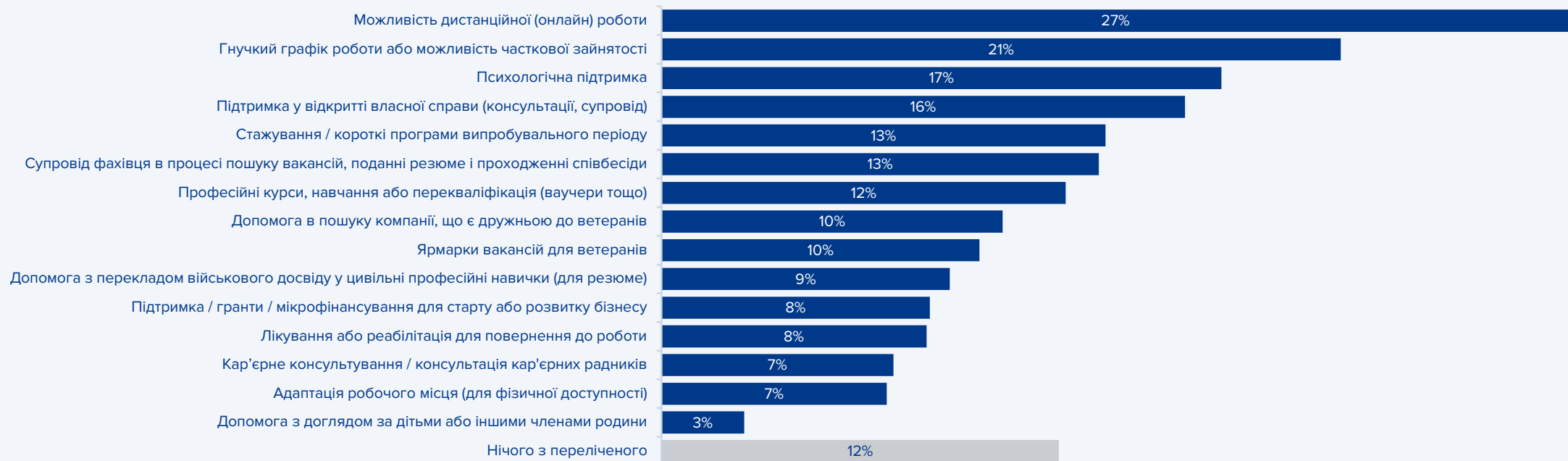
ПІДТРИМКА У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ

Для ветеранів та ветеранок часто важливими є можливість роботи онлайн, гнучкого графіку роботи (в тому числі для того, щоб продовжувати реабілітацію). Ці потреби є важливими для співпраці бізнесу та держави в працевлаштуванні ветеранів.

Надання психологічної допомоги варто розцінювати як інвестицію в загальну систему повернення до цивільного життя, так і як внесок держави у економічну активність ветеранів. Про психологічну підтримку частіше згадували ветерани, демобілізовані у 2025-2026 роках. Найбільш поширеними запитами (з тих, за якими держава вже надає підтримку) також є підтримка у відкритті власної справи (і консультації, і гранти), супровід фахівців у процесі пошуку роботи, курси та можливість навчання.

Серед сфер, які найчастіше цікавлять ветеранів та ветеранок - надання послуг, торгівля, ІТ, логістика, оборонна сфера.

Яка підтримка була б для вас найбільш корисною, щоб знайти, зберегти або змінити роботу?

КОРИСТУВАННЯ ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ ТА ВИПАДКИ НЕОТРИМАННЯ ДОПОМОГИ

Пільги на комунальні послуги - найбільш поширений тип підтримки, за попередні 3 місяці ними користувалися 39%, ще 8% не змогли скористатися такою допомогою коли намагалися її отримати. Послугами фахівців з супроводу однаково часто користувалися ветерани, демобілізовані у 2023-2024 і 2025-2026 роках (близько 8%), тоді як сама послуга стала доступною в 2025 році (тобто попит на такі послуги є актуальним і для тих ветеранів, що були демобілізовані кілька років тому).

Аналіз користування послугами відносно озвучених потреб вказує на велику незакриту потребу. Наприклад, серед всіх, хто говорили про професійне навчання або перекваліфікацію як про свою потребу, тільки 12% скористалися послугами з перенавчання від ДСЗ, а ще 20% намагалися скористатися, але не змогли отримати, всі інші не зверталися до ДСЗ. Схожу ситуацію спостерігаємо по інших видах допомоги. Для основних послуг підтримки потрібне збільшення охоплення та доступності послуг.

Якими з наведених видів підтримки від держави ви користувалися протягом попередніх 3 місяців?

Чи були послуги, які були вам потрібні, але ви не змогли ними скористатися / отримати протягом попередніх 3 місяців?

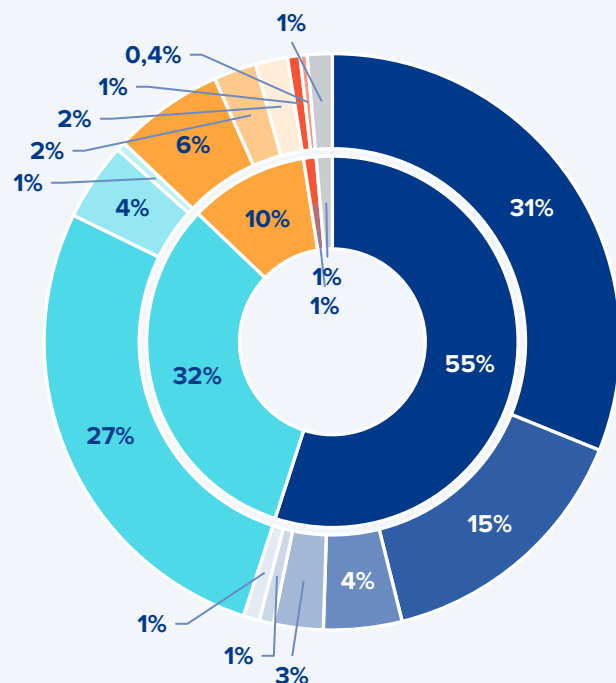

ЖИТЛОВІ УМОВИ ВЕТЕРАНІВ ТА ВЕТЕРАНОК

У власному житлі (або житлі їх родини) проживають 55% ветеранів та ветеранок, ще 32% мають відносно стабільні житлові умови (наприклад, орендують за власні кошти, з компенсацією від держави).

Пріоритет державної політики має бути на ветеранах та ветеранках в нестабільних житлових умовах (10%) - вони тимчасово проживають у родичів, або тимчасово/постійно у друзів. Ще 1% знаходяться в кризовій ситуації - проживають в хостелах, не мають постійного місця проживання. Ця група ветеранів та ветеранок потребує державної підтримки в покращенні житлових умов.

Житлові умови ветеранів та ветеранок

Стабільні житлові умови

- У житлі, придбаному за власні / позичені кошти
- Постійно проживаю у родичів
- У житлі, придбаному через пільговий кредит (єОселя)
- У житлі, придбаному через житловий ваучер, єВідновлення
- У помешканні, наданому державою / місцевою владою у власність
- Інше

Відносно стабільні житлові умови (оренда)

- Орендую житло за власні кошти
- Орендую житло з компенсацією від держави
- У помешканні, наданому державою / місцевою владою у тимчасове користування

Нестабільні житлові умови

- Тимчасово проживаю у родичів
- Тимчасово проживаю у друзів / знайомих
- Постійно проживаю у друзів / знайомих

Кризова ситуація

- Не маю постійного місця проживання
- В хостелі

Важко відповісти

МЕШКАНЦІ ПРИФРОНТОВИХ ТЕРИТОРІЙ

По більшості форм державної підтримки, а особливо щодо комунальних послуг та допомоги в працевлаштуванні, спостерігаємо велику частку людей, які не змогли отримати послуги.

Безпека - основний фактор можливого переїзду з громади. Половина опитаних вважають встановлення протидронових сіток в їх громаді нагальною потребою.

Третина мешканців громад можливих бойових дій (МБД) / активних бойових дій (АБД) зіштовхнулась з пошкодженням / руйнуванням житла. Місцева влада та гуманітарні організації не змогли допомогти всім постраждалим. В цій сфері необхідне збільшення державної допомоги.

12% мешканців громад МБД / АБД перебувають в нестабільній ситуації з приводу житла. Саме ця група має бути в фокусі підтримки від держави.

Пріоритети для підвищення добробуту:

Підвищення охоплення державними послугами, особливо щодо пільг на комунальні послуги та допомоги з працевлаштуванням.

Встановлення антидронових сіток над дорогами, на зупинках транспорту.

Збільшення ролі держави в відновленні пошкодженого житла.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МЕШКАНЦІВ ПРИФРОНТОВИХ ГРОМАД

Незважаючи на існування окремих програм для мешканців прифронтових територій, фактичне користування ними є низьким. Існує велика незакрита потреба щодо комунальних послуг: по кожному з видів підтримки (субсидії, безоплатна електроенергія, виплати на тверде паливо) частка людей, які не змогли скористатися послугами приблизно дорівнює або перевищує частку людей, які ними скористалися. Соціальні послуги та послуги з працевлаштування також мають дуже високі рівні неотримання послуг тоді, коли вони були потрібні. Про житло як одну з своїх основних потреб говорять 25% респондентів, але фактичне користування пільговою іпотекою є незначним (1%).

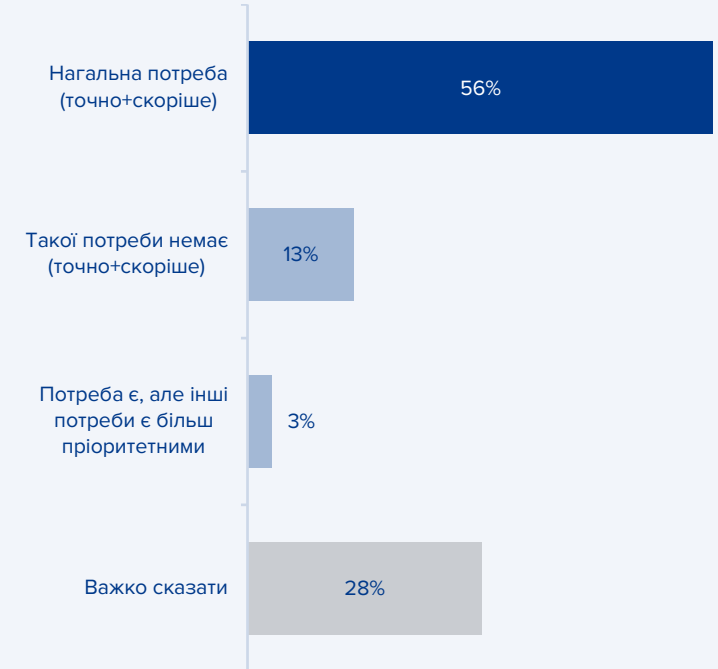
З точки зору безпеки в громаді, 56% респондентів вважають, що встановлення антидронових сіток для протидії FPV дронам є нагальною потребою.

Користування програмами протягом попередніх 6 місяців і послуги, які були потрібні, але не змогли скористатися / отримати протягом попередніх 6 місяців

■ Користувалися ■ Не змогли отримати, коли була потреба

Оцінка терміновості потреби встановлення антидронових сіток в громаді

ПЛАН ВИЇХАТИ З ГРОМАДИ / ФАКТОРИ ЗАЛИШАТИСЯ В ПРИФРОНТОВІЙ ГРОМАДІ

59% респондентів планують і надалі жити у своїй громаді. За умови погіршення ситуації планують виїхати 16%, хотіли б виїхати, але не мають такої можливості 12%.

Основними факторами для того, щоб залишатися в громаді є родина та близькі, наявність житла. Також досить поширеною ситуацією є відсутність ресурсів для виїзду.

Основним фактором для виїзду є небезпека в громаді.

Плани щодо проживання в громаді в найближчі 3 місяці

Фактори виїхати з громади

% тих, хто хотіли б виїхати, виїдуть за погіршення ситуації, точно хочуть виїхати

Фактори залишатися в громаді

ПОШКОДЖЕННЯ ЖИТЛА І ДОПОМОГА ПО ВІДНОВЛЕННЮ

Третина мешканців громад МБД / АБД зіштовхнулись з руйнуваннями / пошкодженням житла. Найчастіше за допомогою у відновленні житла звертаються до місцевої влади та благодійних організацій. Ймовірно, ці інституції не можуть надати підтримку всім, хто її потребує, бо частка тих, хто змогли отримати допомогу, складає 65% для місцевої влади та 76% для благодійних організацій. Ця ситуація вимагає перегляду пріоритетів державної підтримки в сфері відновлення житла прифронтових територій.

Пошкодження житла з моменту повномасштабного вторгнення

До кого зверталися по допомогу і чи змогли отримати її

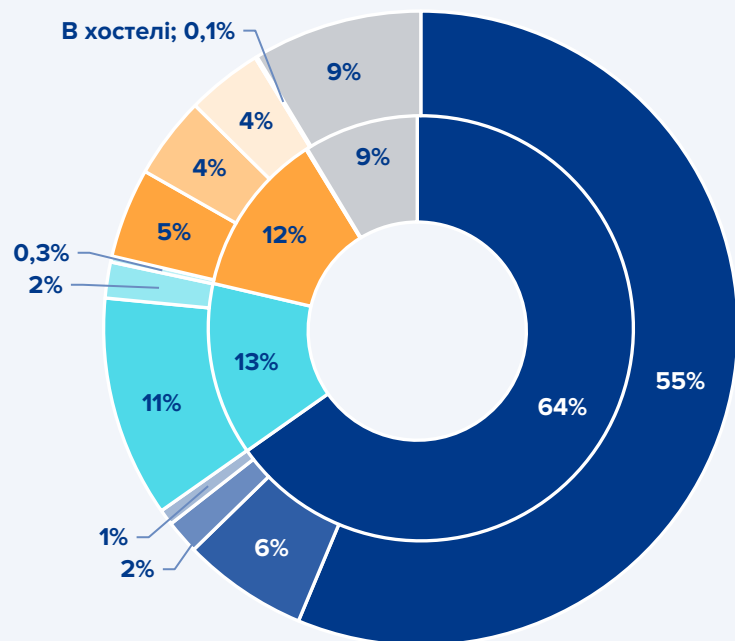
ЖИТЛОВІ УМОВИ МЕШКАНЦІВ ПРИФРОНТОВИХ ГРОМАД

Більшість мешканців громад МБД / АБД мають стабільні та відносно стабільні житлові умови.

Нестабільна ситуація в житлі (наприклад, тимчасове проживання у родичів / друзів, у гуртожитках / помешканнях тимчасового користування) спостерігається серед 12% мешканців громад МБД / АБД. Люди з нестабільною та кризовою ситуацією мають бути в фокусі державної підтримки.

Житлові умови мешканців прифронтових територій

Громади МБД / АБД

Стабільні житлові умови

- У житлі, придбаному за власні / позичені кошти / отриманому від родини
- Постійно проживаю у родичів
- У помешканні, наданому державою / місцевою владою у власність
- У житлі, придбаному через житловий ваучер, єВідновлення

Відносно стабільні житлові умови (оренда)

- Орендую житло за власні кошти
- У помешканні, наданому державою / місцевою владою у тимчасове користування
- Орендую житло з компенсацією від держави

Нестабільні житлові умови

- Тимчасово проживаю у друзів / знайомих
- Постійно проживаю у друзів / знайомих
- Тимчасово проживаю у родичів

Кризова ситуація

- В хостелі

Важко відповісти

ВПО

По значній частині форм державної підтримки спостерігаємо велику частку ВПО, які не змогли отримати послуги (виплати для ВПО, пільги на комунальні послуги, субсидії на оренду житла, програму "Прихисток", пільгову іпотеку). При великій частці людей, які не змогли отримати пільги на оплату комунальних послуг, медіанні витрати на оплату комунальних послуг складають 20% від загальних витрат родин-ВПО.

Підтримка для освіти дітей-ВПО є затребуваною, проте багато людей не змогли отримати такі послуги, коли намагалися скористатися ними (особливо що стосується пільг у вищій освіті).

Рівень зайнятості серед ВПО приблизно такий же, як серед інших громадян України. Запит на підтримку в працевлаштуванні є досить високим, але фактичне охоплення державними послугами є вкрай низьким.

Чверть ВПО мають нестабільні житлові умови, ще 7% - перебувають у кризовій ситуації. Саме ця група ВПО має бути пріоритетом державної житлової політики. Третина ВПО вважають, що їх можуть швидко виселити з нинішнього житла.

Пріоритети для підвищення добробуту:

Підвищення охоплення державними послугами, особливо щодо пільг на комунальні послуги та пільг для навчання.

Запровадження більш масових форм підтримки для забезпечення житлом, наприклад, соціальної оренди.

КОРИСТУВАННЯ ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ ТА ПРОГРАМАМИ

Грошові виплати для ВПО, виплати на проживання та виплати 6500 грн. в межах зимової підтримки - найбільш поширені серед ВПО. Також значна частка ВПО намагалися їх отримати, але не змогли. Велика незакрита потреба є в програмах підтримки по оплаті житла (програма "Прихисток", субсидія на оренду, пільгову іпотеку, пільги на оплату комунальних послуг) - велика частка ВПО хотіли скористатися цими послугами, але не змогли. При цьому медіанні витрати на житло в родинях ВПО складали 30% на оренду та 20% на оплату комунальних послуг від загальних витрат родини.

Щодо підтримки для дітей-ВПО, найчастіше користувалися безплатним харчуванням в школах та дитячих садках. Для безплатного харчування у дитячих садках спостерігаємо також досить високу незакриту потребу. Щодо студентів зі статусом ВПО - по переведенню на бюджетне навчання, безплатному / пільговому проживанню в гуртожитках та соціальній стипендії спостерігаємо досить велику незакриту потребу.

Користування програмами і послуги, які були потрібні, але не змогли отримати (протягом попередніх 6 місяців)

■ Користувалися ■ Хотіли скористатися, але не вдалось

Користування послугами для дітей та випадки, коли такими послугами не змогли скористатись (протягом попередніх 6 місяців)

■ Користувалися ■ Хотіли скористатися, але не вдалось

Джерело: KSE Institute

Примітка: *на 6 місяців, для дітей та осіб з інвалідністю 3 000 грн; для інших осіб - 2000 грн

ПОТРЕБА В ПОСЛУГАХ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА ФАКТИЧНЕ ОХОПЛЕННЯ

ВПО мають приблизно такий же рівень зайнятості, як інші громадяни України. Серед опитаних 48% працюють за наймом, 3% мають власний бізнес, активно шукають роботу 7% ВПО. Серед найбільш затребуваних форм підтримки - можливість дистанційної роботи, гнучкий графік, психологічна підтримка та професійні курси / навчання.

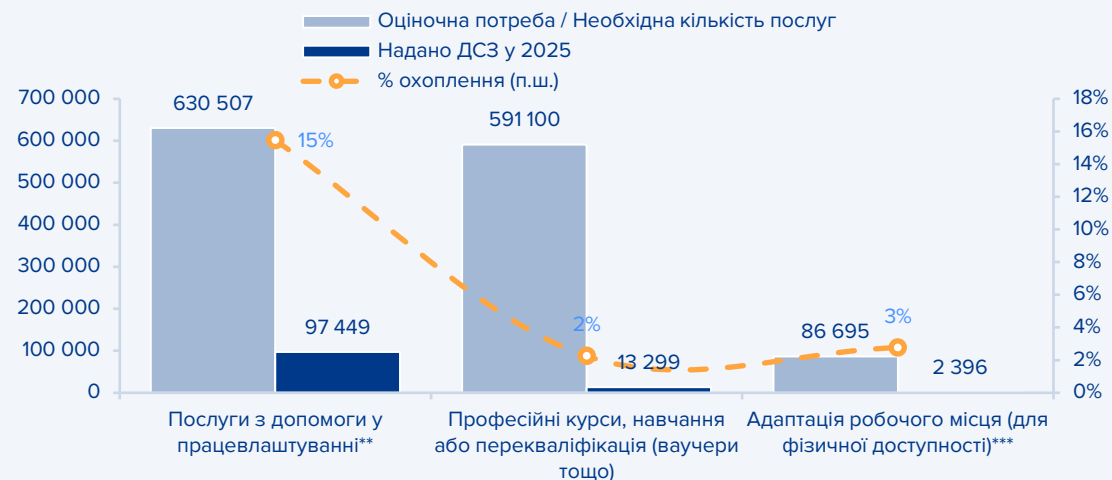
Охоплення послугами Державної служби зайнятості може бути заниженим порівняно з потребою. Оцінку потреби у послугах в цьому звіті проведено через екстраполяцію % респондентів, які сказали про потреби, на всю офіційну групу ВПО*. У 2025 році ДСЗ надала 13 299 послуг з перекваліфікації для ВПО, а про потребу в такій послугі повідомили 15% опитаних, що в перерахунку на загальну чисельність ВПО становить приблизно 591 тис. осіб. Тобто надані послуги могли охопити 2% ВПО, які хотіли б пройти навчання чи курси. Подібну ситуацію у допомозі у пошуку роботи та адаптації робочих місць (для фізичної доступності). Наведений розрахунок має ілюстративний характер, оскільки вибірка дослідження не є репрезентативною для всієї популяції ВПО, а отже отримані показники варто розглядати на рівні тенденцій, а також як приклад підходу з аналізу потреб.

Підтримка щоб знайти, зберегти або змінити роботу

% до всіх респондентів

Моделювання потрібної кількості державних послуг для охоплення цільової аудиторії ВПО

Джерело: оцінка KSE Institute на даних соціологічного опитування, дані ДСЗ

Примітка: * Оціночна потреба розрахована виходячи з кількості ВПО (за виключенням дітей) станом на момент написання звіту - 3,94 млн осіб

** Для оцінки потреби в допомозі у працевлаштуванні особа використано альтернативи "Супровід фахівців" та "Кар'єрне консультування". Послуги, надані ДСЗ для ВПО у 2025 році включають більший перелік послуг, тому фактичне охоплення відносно потреби може бути нижчим

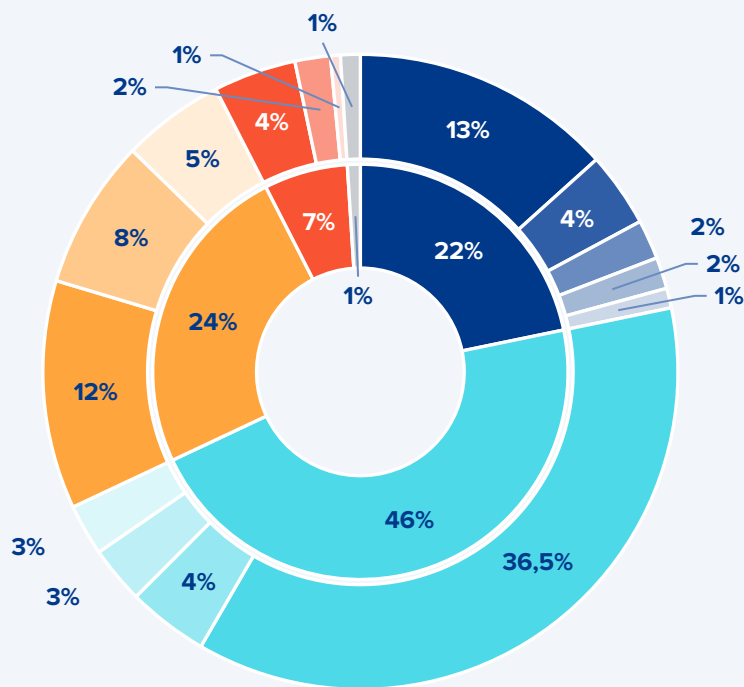
*** Послуги включають всіх людей з інвалідністю, а не тільки ВПО. Для розрахунку використані дані ДСЗ щодо облаштування робочих місць для людей з інвалідністю

ЖИТЛОВІ УМОВИ ВПО

Частка осіб з числа ВПО, які охоплені програмами придбання житла є дуже малою - в житлі, придбаному через пільгові кредити та «Відновленням» проживають тільки 3% ВПО.

Близько чверті ВПО мають нестабільні житлові умови (наприклад, проживають тимчасово у друзів / родичів), ще 7% - перебувають в кризовому стані - проживають в хостелах, центрах компактного розміщення ВПО або взагалі не мають постійного місця проживання. Саме ці люди мають бути в фокусі державної підтримки.

Житлові умови ВПО

Стабільні житлові умови

- Постійно проживаю у родичів
- У житлі, придбаному за власні / позичені кошти
- У житлі, придбаному через житловий ваучер, «Відновлення»
- У помешканні, наданому державою / місцевою владою у власність
- У житлі, придбаному через пільговий кредит («Оселя»)

Відносно стабільні житлові умови (оренда)

- Орендную житло за власні кошти
- Орендную житло з компенсацією від держави
- У помешканні, наданому державою / місцевою владою у тимчасове користування
- У помешканні, наданому благодійними / волонтерськими організаціями

Нестабільні житлові умови

- Тимчасово проживаю у родичів
- Тимчасово проживаю у друзів / знайомих
- Постійно проживаю у друзів / знайомих

Кризова ситуація

- В місці компактного тимчасового проживання ВПО
- В хостелі
- Не маю постійного місця проживання

Важко відповісти (1%)

ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ТА УМОВИ РОБОТИ МЕДИКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

Значна частка медиків та вчителів мають ознаки середнього або високого професійного вигорання. При цьому, рівень вигорання, пов'язаного з роботою, співставний з показниками в інших країнах Європи. Вигорання, пов'язане з безпосередньою роботою з людьми, в середньому вище серед українських фахівців у порівнянні з їх колегами з інших країн Європи, що може бути спричинено контекстом надання послуг / допомоги в умовах війни.

Міграційні наміри серед медиків знаходяться на тому ж рівні, що серед загального населення. Серед вчителів готовність виїхати з України (якщо складуться обставини) є дещо нижчою, ніж серед загального населення. Основним фактором ризику втрати людського капіталу в освіті є намір 21% вчителів в найближчі 6 місяців перестати працювати в сфері державної освіти.

Запроваджене Урядом підвищення зарплат вчителів відбулось нерівномірно, значна частка фахівців очікувала вищого фактичного зростання зарплат відповідно до анонсованих Урядом змін.

Пріоритети для підвищення добробуту:

Моніторинг підвищення зарплат на регіональному рівні для вчителів.

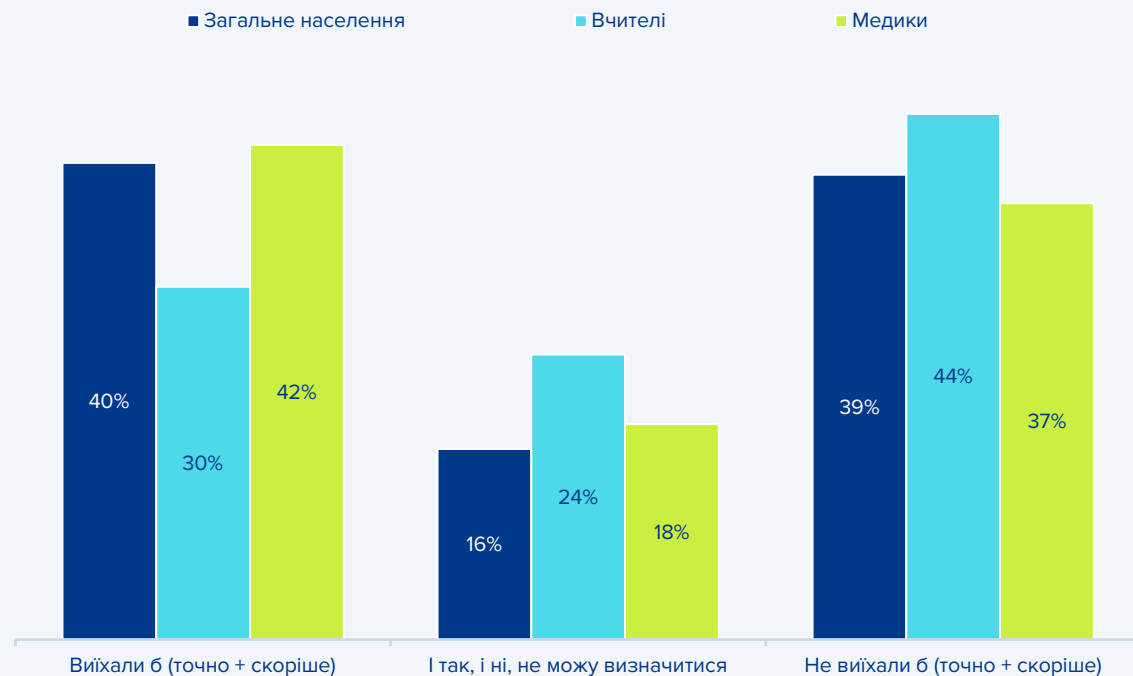
Зменшення бюрократичного навантаження на медиків, фіналізація переходу до електронного ведення медичної документації.

МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ НИЖЧІ СЕРЕД МЕДИКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ

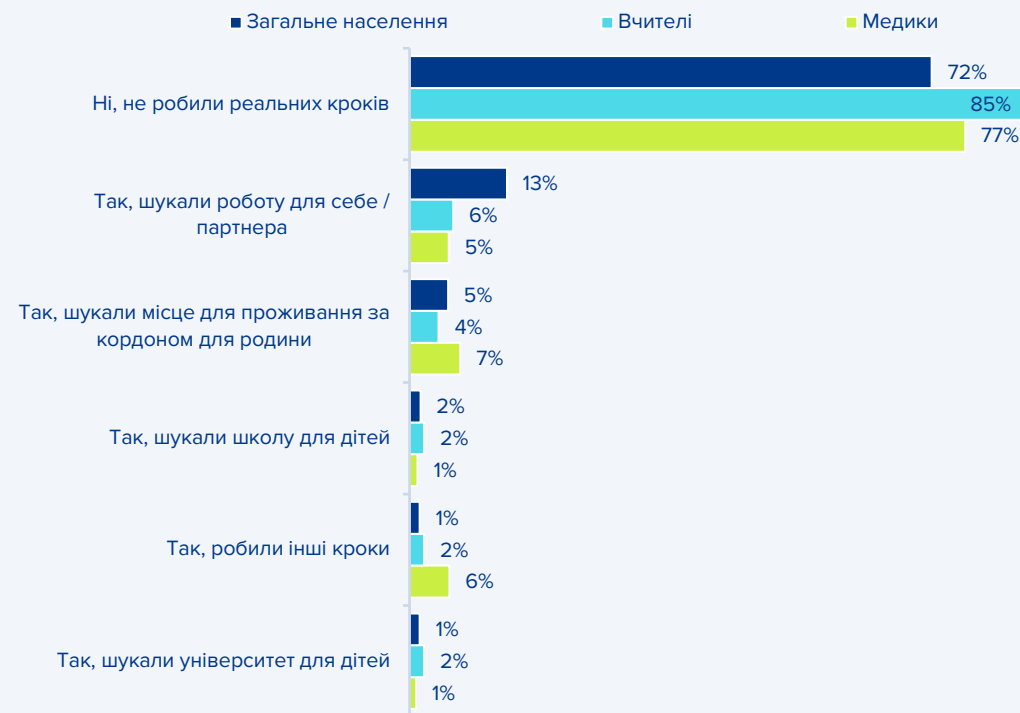
Міграційні настрої та конкретні дії для виїзду серед медиків не вищі, ніж серед загального населення України, а серед вчителів можуть бути дещо нижчі.

Більшість медиків та вчителів не робили реальних кроків для виїзду за кордон за попередній місяць.

Уявімо, що у вас зараз була б реальна можливість виїхати жити за кордон на тривалий час (є житло, робота / дохід, необхідні документи для вас і сім'ї). Наскільки серйозно ви б розглядали такий варіант?

За попередній місяць чи робили ви реальні кроки (наприклад, шукали житло, роботу, місце для навчання) для того, щоб виїхати за кордон на тривалий час?

ФАКТОРИ ПОЇХАТИ ТА ФАКТОРИ ЗАЛИШИТИСЯ В УКРАЇНІ

Серед причин залишатися в Україні медики найчастіше згадували про родину та соціальні зв'язки в Україні, стабільну роботу та можливість заробляти, а також відчуття, що країна рухається у правильному напрямку.

Серед причин для виїзду медики найчастіше згадували про невпевненість у майбутньому України та фактор безпеки. Про бажання працювати за кордоном через вищу зарплатню згадували 28% медиків (які не відкидають можливості виїхати, якщо складуться обставини), а про бажання мати медичну практику в кращих умовах роботи - 3%.

Серед вчителів факторами залишатися в Україні є родина та соціальні зв'язки, стабільна робота, відносна безпека місця проживання. Серед факторів поїхати - безпековий фактор, кращі економічні можливості за кордоном, невпевненість у майбутньому України.

Які причини найімовірніше могли б спонукати вас виїхати за кордон на тривалий час?

% серед респондентів, які не відкидають можливості виїхати за кордон на тривалий час

Які фактори для вас є найважливішими, щоб залишатися жити в Україні?

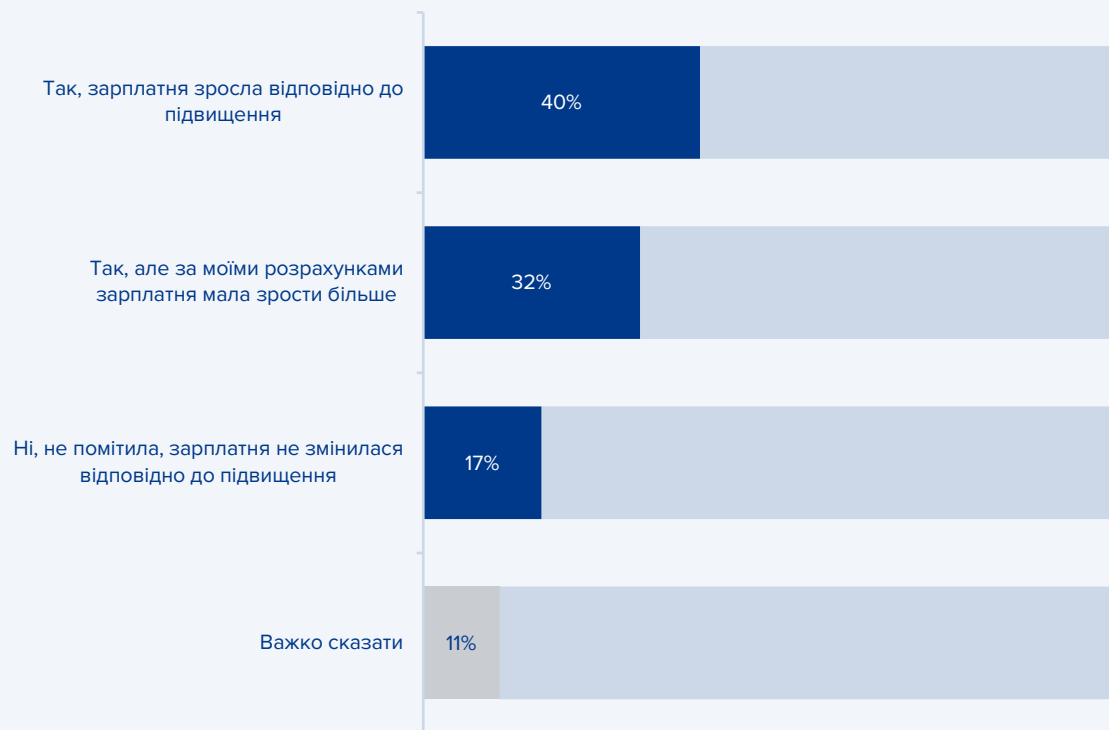
% серед всіх респондентів

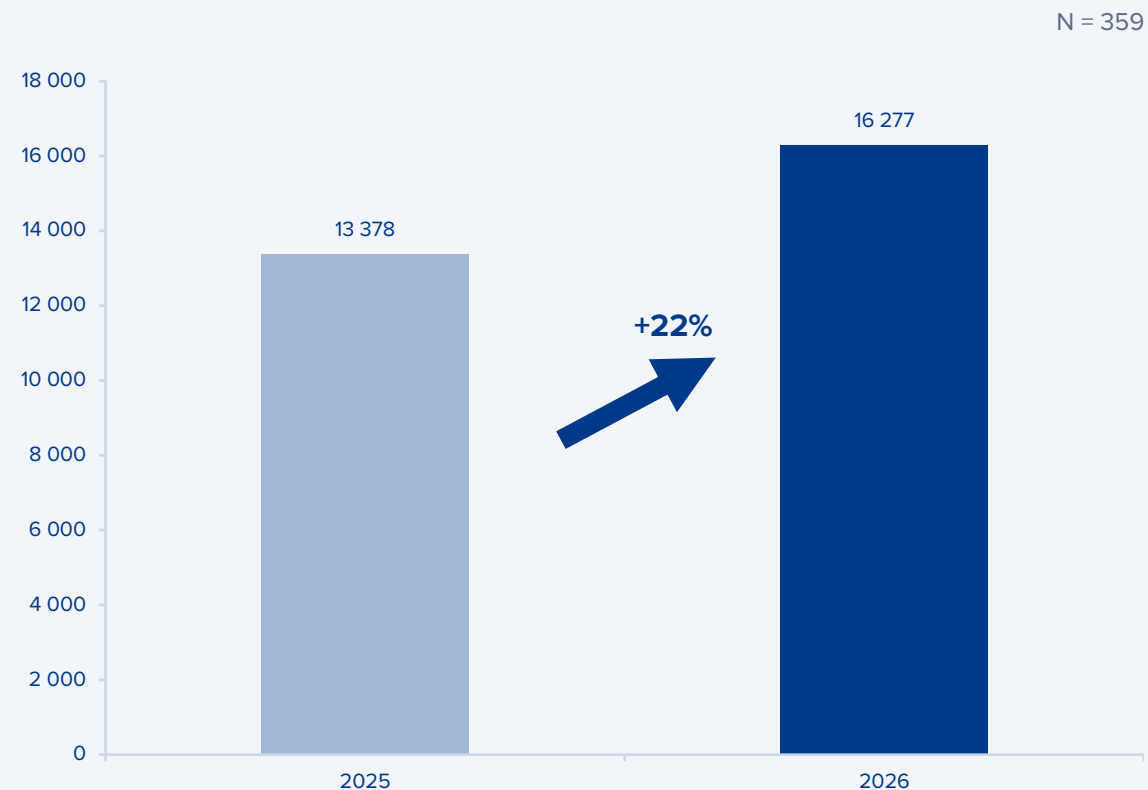
ПІДВИЩЕННЯ ЗАРПЛАТ ВЧИТЕЛІВ

У грудні 2025 року Уряд анонсував підвищення заробітних плат вчителів та соціальних працівників (Постанова Уряду № 1750 від 26.12.2025). У травні 2026 року тільки 40% вчителів відмічали, що їх зарплатня з початку року зросла відповідно до анонсованого підвищення, 32% сказали, що за їх розрахунками зарплатня мала зрости більше, ще 17% не помітили зростання зарплатні. Середнє збільшення зарплатні у 2026 році становило 22%.

З січня 2026 року Уряд підвищив посадовий оклад для всіх вчителів в Україні. Чи помітили ви це підвищення?

Зміни в середній зарплатні вчителів (2025-2026)

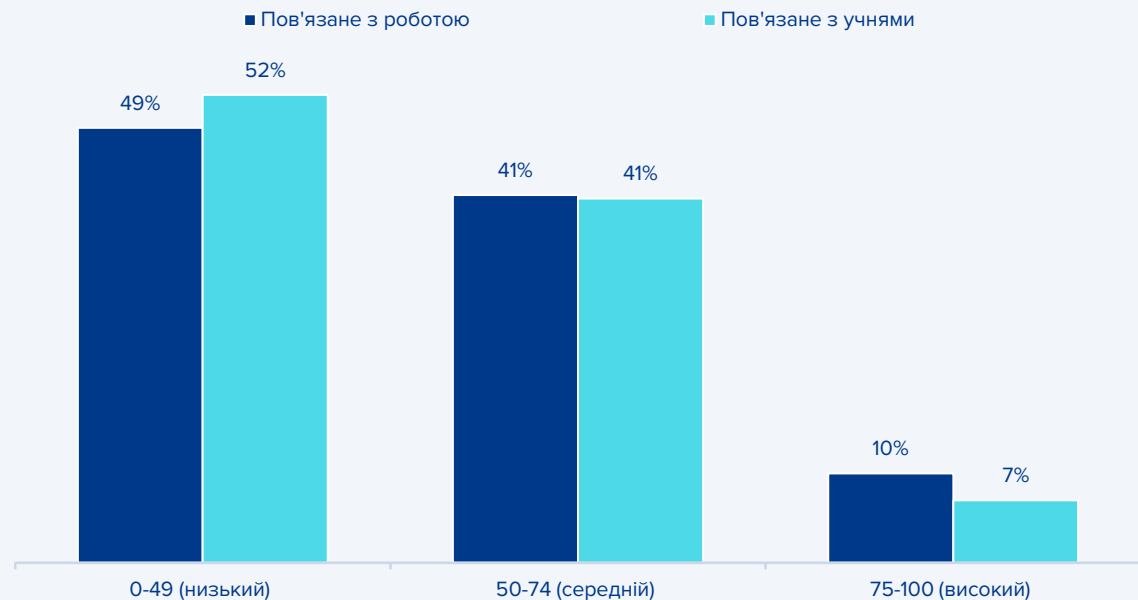

РІВЕНЬ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ СЕРЕД ВЧИТЕЛІВ

За шкалою вигорання, пов'язаного з роботою, 41% мають середній рівень вигорання, а 10% - високий. Основний фактор - почуття виснаження наприкінці робочого дня і брак енергії для спілкування з родиною та друзями у вільний час. За шкалою вигорання, пов'язаного з роботою з учнями, 41% мають середній рівень вигорання, 7% - високий, основний фактор - відчуття, що вчителі віддають більше, ніж отримують натомість і втомляються від роботи з учнями. Відмінностей за віком або регіоном проживання не спостерігається за різними рівнями вигорання.

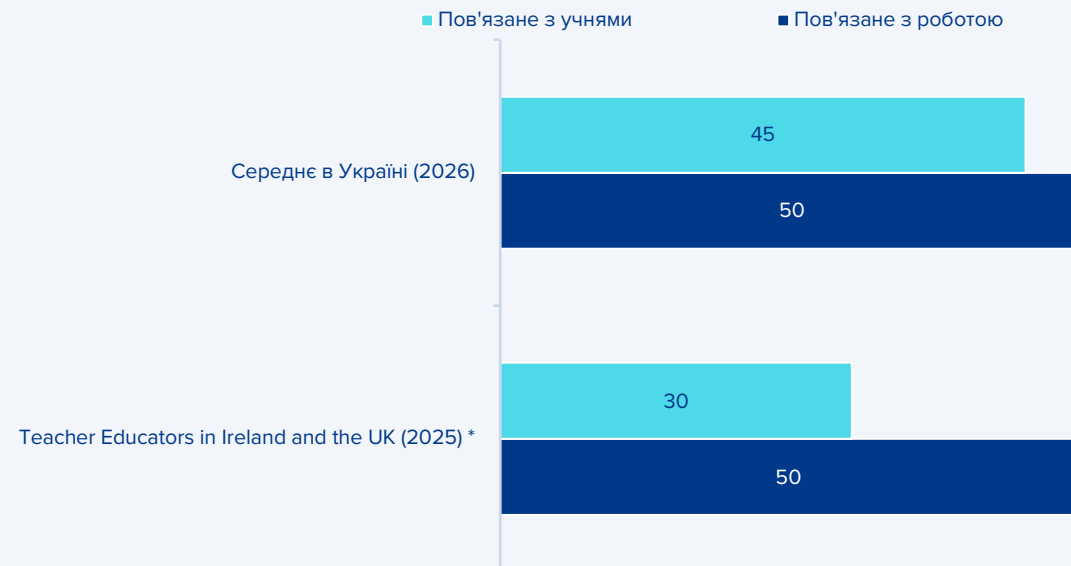
Нещодавнє дослідження, проведене в Великій Британії та Ірландії, показує зіставний рівень вигорання, пов'язаного з роботою, серед британських та ірландських вчителів, тоді як вигорання, пов'язане з роботою з учнями, в Україні є вищим.

Поширеність вигорання

Вигорання серед вчителів в Україні та інших країнах

Середнє значення за шкалою вигорання від 0 до 100

Джерело: KSE Institute

Примітка: * <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666374025000561>

** <https://www.tpm.org/wp-content/uploads/2017/06/Vol-22.4.7.pdf>

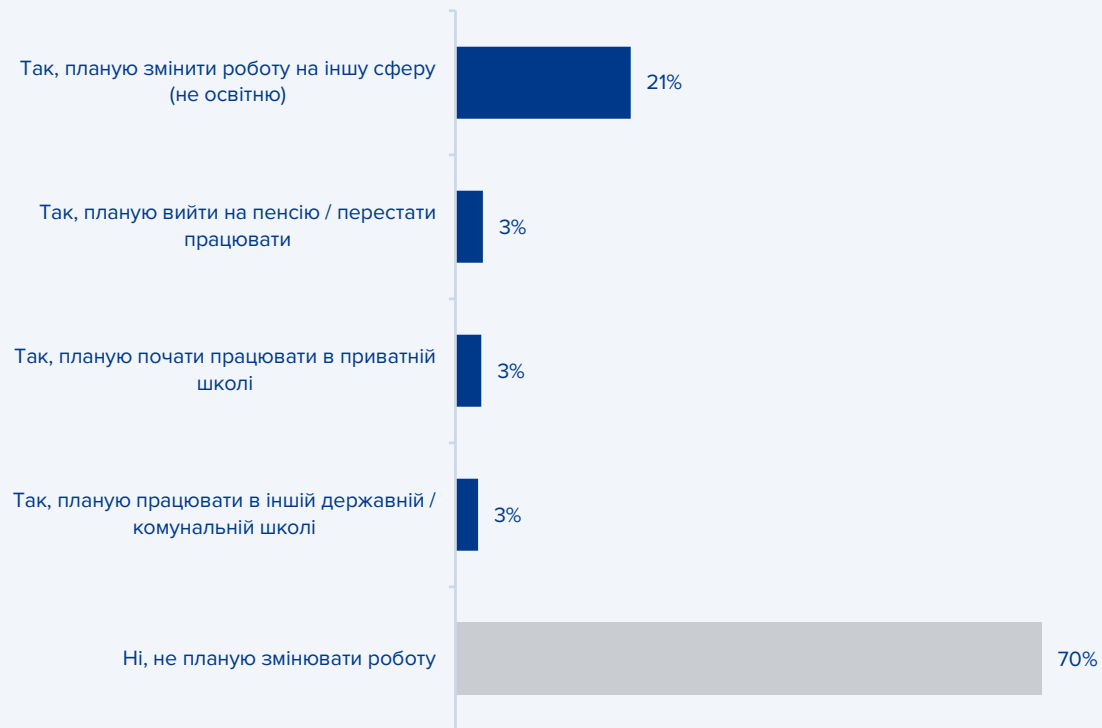
ПЛАНИ ЩОДО РОБОТИ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТИ

Зміна на іншу сферу - найбільший ризик втрати людського капіталу в сфері шкільної державної освіти, про такий намір в найближчі 6 місяців говорять 21% вчителів. Намір змінити роботу загалом більш характерний для вчителів з високим та середнім рівнем вигорання.

Основні заходи для того, щоб вчителі змінили свій намір піти з робочого місця - збільшення зарплатні (79%), зниження навантаження (30%), покращення умов роботи (26%).

Чи плануєте ви в найближчі 6 місяців змінити основне місце роботи?

N = 359

Що могло б змінити ваш намір міняти роботу?

% серед тих, хто планують змінити роботу

N = 107

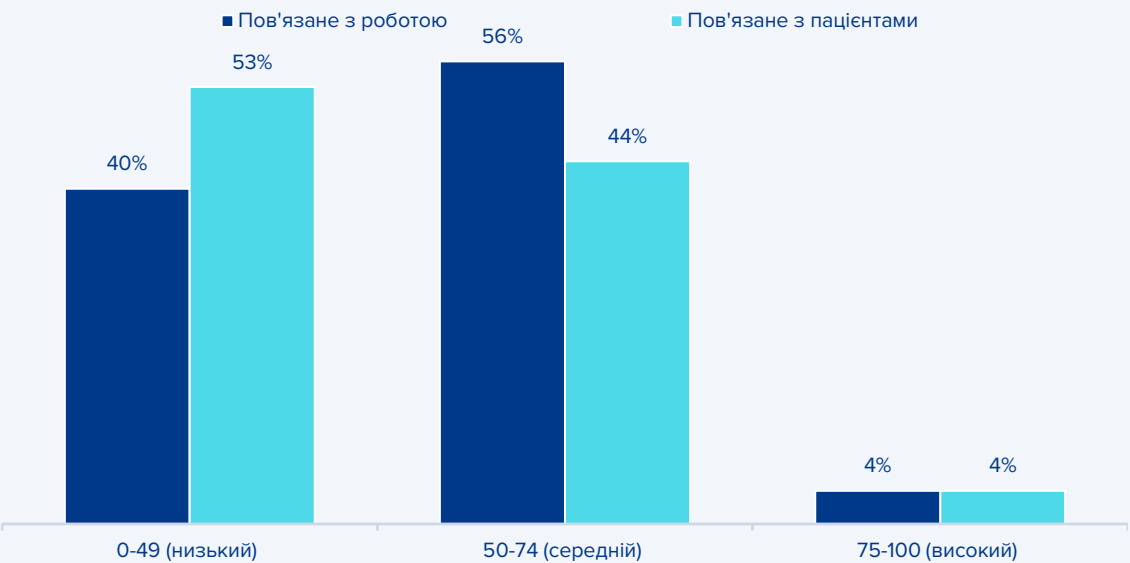
РІВЕНЬ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ СЕРЕД МЕДИКІВ

За шкалою вигорання, пов'язаного з роботою, 56% мають середній рівень вигорання, а 4% - високий. За окремими показниками вигорання, найвищі середні оцінки стосуються почуття виснаження наприкінці робочого дня та відчуття, що не вистачає енергії для родини та друзів у вільний час.

За шкалою вигорання, пов'язаного з роботою з пацієнтами 44% мають середній рівень вигорання, 4% - високий, основний фактор - відчуття, що медики віддають більше, ніж отримують натомість коли працюють з пацієнтами і думки про те, чи довго ще зможуть працювати з пацієнтами.

Рівні вигорання серед медиків в Україні співставні з тими, що були зафіксовані дослідженнями, проведеними в Латвії та Польщі, але вищі порівняно з тими, що були зафіксовані в Італії.

Поширеність вигорання

Вигорання серед медиків в Україні та інших країнах

Середнє значення за шкалою вигорання від 0 до 100

Джерело: KSE Institute

Примітка: * <https://www.mdpi.com/1660-4601/22/5/761>

** <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9638242/>

*** <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32051717/>

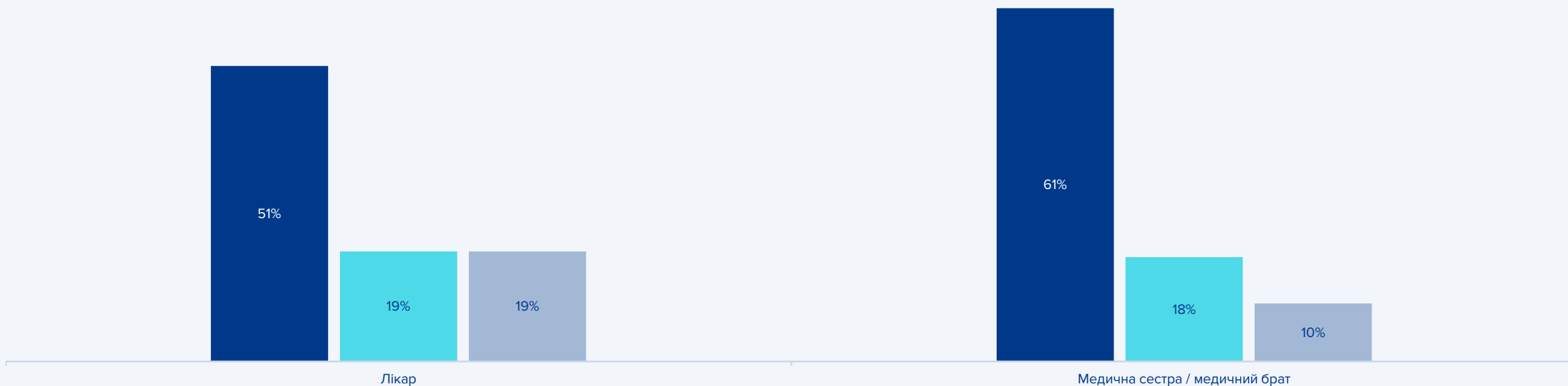
ВИТРАТИ РОБОЧОГО ЧАСУ СЕРЕД МЕДИКІВ

Безпосередній роботі з пацієнтами лікарі присвячують близько половини свого робочого часу, тоді як ведення медичної документації в паперовій та в електронній формі займає ще по 19% часу в середньому. Схожа ситуація фіксується в інших країнах. Наприклад, дослідження 2022 р. в Великій Британії свідчило, що лікарі витрачають на ведення медичної документації в середньому 38% свого робочого часу*.

Завершення переходу від паперової до електронної системи ведення медичної документації може допомогти оптимізувати робочий час медиків і зменшити робоче навантаження.

Скільки % вашого робочого часу ви присвячуєте...

■ безпосередній роботі з пацієнтами ■ веденню паперової документації ■ веденню документації в електронній формі

Джерело: KSE Institute

Примітка: * <https://blog.hettshow.co.uk/research-reveals-clinicians-spend-a-third-of-working-hours-on-clinical-documentation>

КЕЙС-СТАДІ: ЗАРПЛАТИ, ВИГОРАННЯ ТА ПЛАНИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Значна частка соціальних працівників мають ознаки середнього або високого професійного вигорання. При цьому, рівень вигорання, пов'язаного з роботою, співставний з показниками в Румунії періоду пандемії COVID-19, тоді як вигорання, пов'язане з роботою з клієнтами, може бути вищим в Україні.

Запроваджене Урядом підвищення зарплат соціальних працівників могло не досягнути планованого рівня: зростання зарплатні відмічають тільки половина респондентів.

Пріоритети для підвищення добробуту:

Моніторинг підвищення зарплат на регіональному рівні.

ПІДВИЩЕННЯ ЗАРПЛАТ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

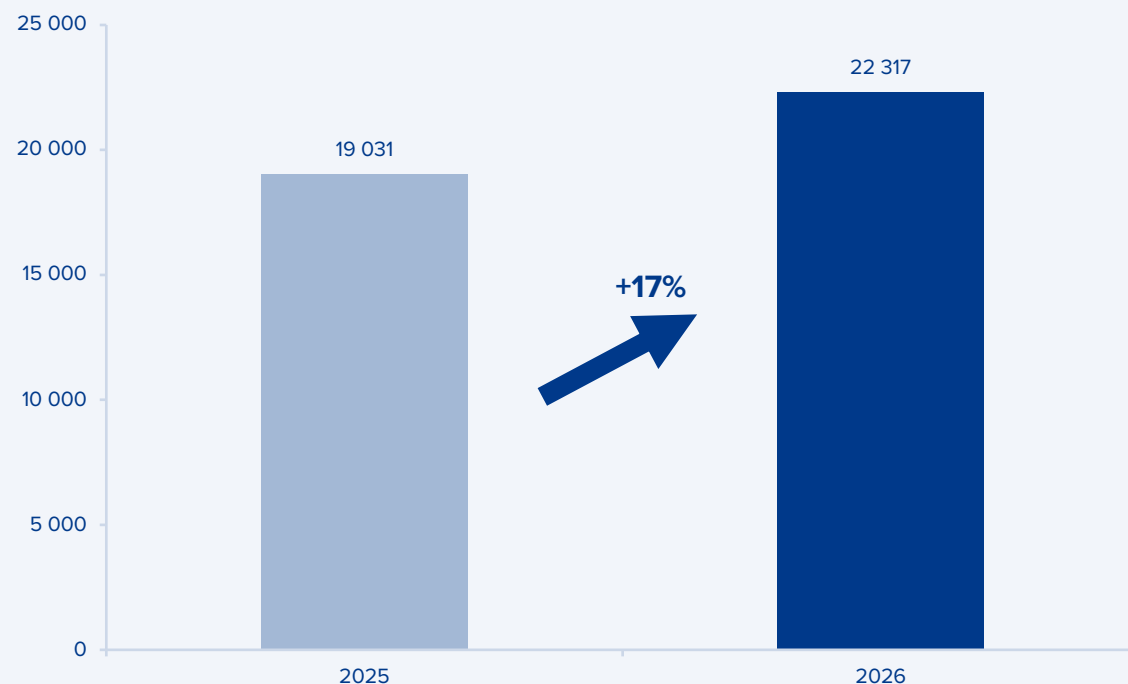
Середнє зростання зарплатні у 2026 році порівняно з 2025 відбулося на 17%. Для фахівців на посадах соціальних працівників підвищення відбулось в середньому на 19% в порівнянні з 2025 роком. Для фахівців на інших посадах (соціальні робітники, соціальні педагоги, фахівці з соціальної допомоги вдома), зарплати яких мали зрости відповідно до постанови Уряду № 1750, фактичне зростання коливається на рівні 4–9%.

Тільки половина респондентів відмічають, що зарплатня зросла відповідно до анонсованого підвищення.

3 січня 2026 року Уряд підвищив посадовий оклад для всіх надавачів соціальних та реабілітаційних послуг в Україні. Чи помітили ви це підвищення?

Зміни в середній зарплатні соціальних працівників (2025-2026)

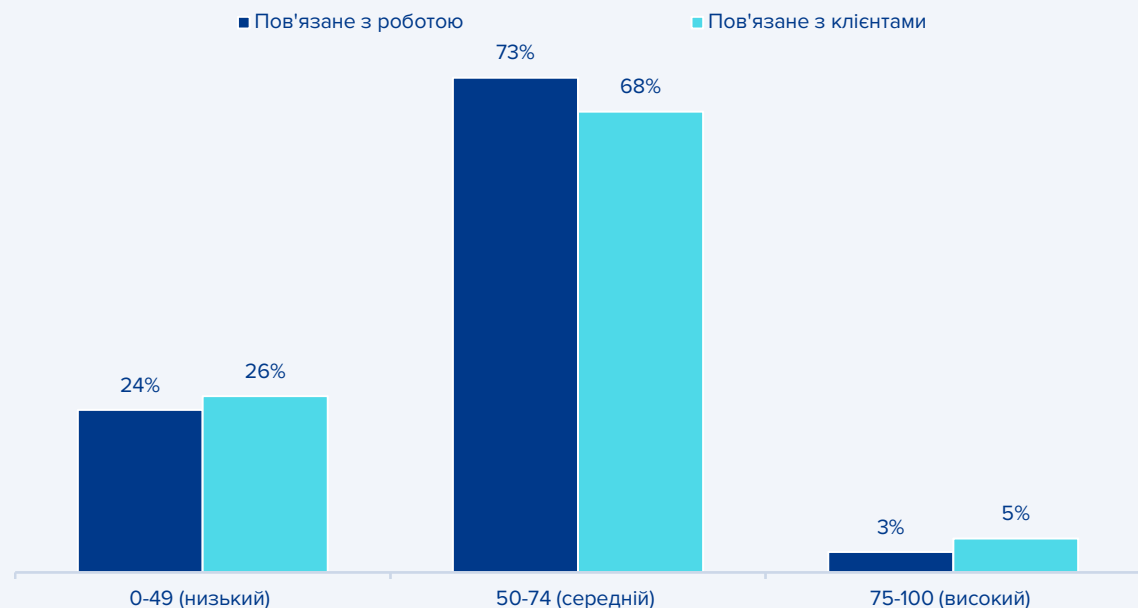
РІВЕНЬ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ СЕРЕД СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Більше 70% опитаних соціальних працівників мають середній / високий рівень вигорання. Найвищі середні оцінки пов'язані з відчуттям виснаження наприкінці робочого дня і відчуттям, що віддають більше, ніж отримують натомість, а також втомою від роботи з клієнтами. При цьому, в середньому робота з клієнтами соціальні працівники присвячують 61% свого робочого часу, тоді як 24% - пов'язані з веденням документації та бюрократичними процедурами.

Соціальні працівники найчастіше пояснюють вигорання низькою оплатою праці та відсутністю визнання / вдячності від клієнтів.

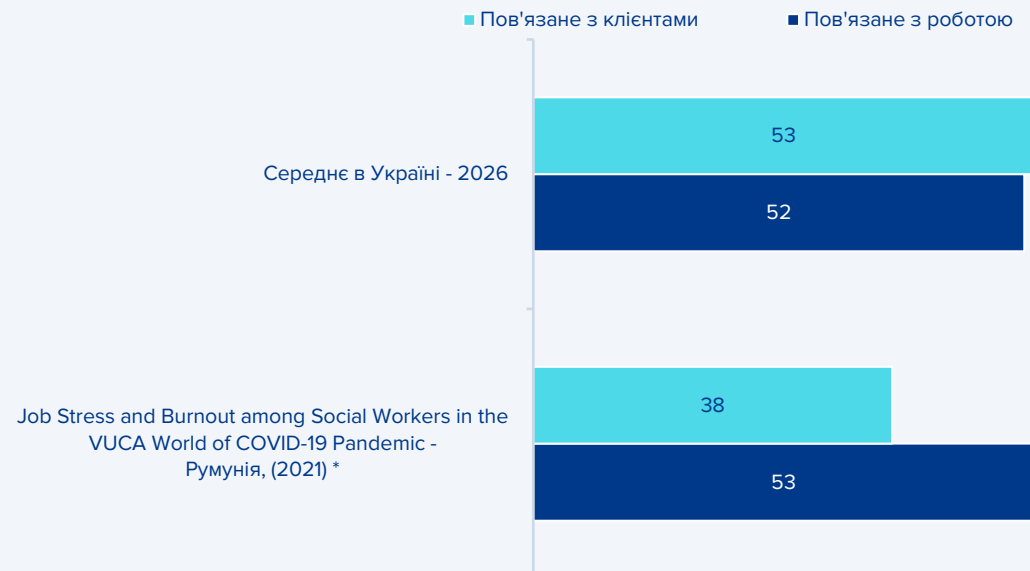
Рівні вигорання, пов'язаного з роботою, серед соціальних працівників в Україні співставні з тими, що були зафіксовані дослідженнями, проведеними в Румунії в період пандемії COVID-19. Проте рівень вигорання, що пов'язаний з роботою з клієнтами, може бути вищим в Україні, ніж в Румунії.

Поширеність вигорання

Вигорання серед соціальних працівників в Україні та інших країнах

Середнє значення за шкалою вигорання від 0 до 100

Джерело: KSE Institute

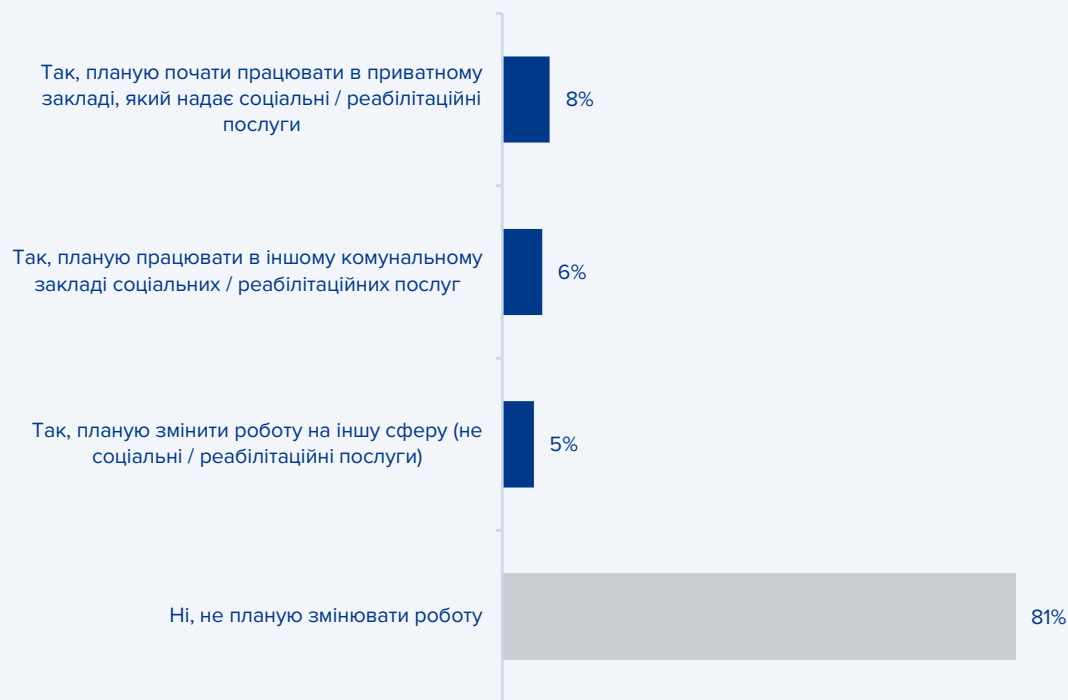
Примітка: * <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/13/7109>

ПЛАНИ ЩОДО РОБОТИ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

86% соціальних працівників працюють тільки за одним місцем роботи, 13% підробляють в цій же сфері в приватному секторі. Щодо планів на найближчі 6 місяців - 8% соціальних працівників планують перейти на роботу в приватному секторі надання соціальних послуг, 5% - планують міняти сферу роботи, а ще 6% - планують змінити місце роботи на інший комунальний заклад соціальних послуг.

Ті, хто збираються змінювати роботу, найчастіше говорили про збільшення зарплатні, зниження навантаження, більше можливостей для професійного розвитку та покращення умов роботи як фактори для того, щоб залишитися на теперішньому місці роботи.

Чи плануєте ви в найближчі 6 місяців змінити місце роботи?

Що могло б змінити ваш намір міняти роботу?

% серед респондентів, які планують змінити роботу

